

**SITUACE V OBLASTI PÉČE POSKYTOVANÉ
PŘEŽIVŠÍM HOLOCAUSTU A OSTATNÍM
OBĚTEM NACISTICKÉ PERZEKUCE NA
ÚZEMÍ ITÁLIE**

**PRO POTŘEBY EVROPSKÉHO INSTITUTU ODKAZU ŠOA, O. P. S.,
ZPRACOVALA MGR. MIROSLAVA LUDVÍKOVÁ
2013**

OBSAH

O STUDII.....	3
I. ÚVOD.....	5
METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA A VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH TERMÍNŮ, DEFINICE CÍLOVÝCH SKUPIN, JEJICH ODHADOVANÁ VELIKOST A ROZSAH MAPOVANÉ PÉČE.....	5
HISTORICKÁ POZNÁMKA.....	8
II. ANALÝZA DOSAVADNÍCH ZDROJŮ	10
PŘEHLED RELEVANTNÍCH VLÁDNÍCH DOKUMENTŮ A PLATNÉ LEGISLATIVY, JAKOŽ I PROGRAMŮ A PROJEKTŮ, VLÁDNÍCH I NEVLÁDNÍCH, REALIZOVANÝCH NA ÚZEMÍ ITÁLIE	10
A) VLÁDNÍ DOKUMENTY A USNESENÍ.....	10
B) PLATNÁ LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA.....	11
1. OBECNÉ NÁROKY PLYNOUCÍ Z LEGISLATIVY TÝKAJÍCÍ SE SENIORŮ NEBO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH OBČANŮ	12
2. SPECIFICKÉ NÁROKY PLYNOUCÍ ZE ZVLÁŠTNÍCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ TÝKAJÍCÍCH SE NACISTICKO-FAŠISTICKÉ PERZEKUCE	21
3. NÁROKY PLYNOUCÍ ZE ZAHRANIČNÍCH ZDROJŮ	38
III. PŘEHLED ORGANIZACÍ SE SÍDLEM NA ÚZEMÍ ITÁLIE, KTERÉ SDRUŽUJÍ PŘEŽIVŠÍ ŠOA A OSTATNÍ OBĚTI NACISTICKO-FAŠISTICKÉ PERZEKUCE NEBO KTERÉ PŮSOBÍ V JEJICH PROSPĚCH	40
IV. ANALÝZA SITUACE V OBLASTI POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍ PÉČE PŘEŽIVŠÍM ŠOA A OSTATNÍM OBĚTEM NACISTICKO-FAŠISTICKÉ PERZEKUCE NA ÚZEMÍ ITÁLIE	58
V. ZÁVĚR	62
PŘÍLOHA – PŘEHLED PLATNÉ LEGISLATIVY	66

O studii

Předložená studie analyzuje situaci v oblasti péče poskytované přeživším šoa a ostatním obětem nacisticko-fašistické perzekuce na území Itálie (dále jen studie) a vznikla na žádost a pro potřeby Evropského institutu odkazu šoa, o. p. s. (dále jen ESLI), jemuž má sloužit především jako podpůrný nástroj pro formulování jeho krátko-, středně- a dlouhodobých strategií v oblasti péče o přeživší šoa a ostatní oběti nacisticko-fašistické perzekuce.

Tato studie v mnohém inspirativně a metodologicky vychází ze studie *Situace v oblasti péče poskytované přeživším holocaustu a ostatním obětem nacistické perzekuce na území České republiky* provedené výzkumným týmem pod vedením PhDr. Dariny Sedláčkové (Praha: ESLI, 2012).

V **úvodní kapitole** je definována cílová skupina, na niž se studie zaměřuje, jsou zde představena základní metodologická východiska, užívané termíny a rozsah mapované péče. V závěru této části jsou uvedeny předpokládané tendence ve vývoji potřeb výše definovaných cílových skupin.

Druhá kapitola obsahuje ucelený přehled platné italské legislativy související s oblastí sociálního a důchodového zabezpečení a státní a regionální/místní sociální podpory a obsahuje i souhrnný přehled specifických opatření přijatých italským státem ke zlepšení životní situace cílových skupin, eventuálně jejich pozůstalých. Kapitola je doplněna informacemi o odškodňovacím programu Claims Conference na území Itálie.

Třetí kapitola prezentuje asociace a organizace, které sdružují přeživší šoa a další oběti nacisticko-fašistické perzekuce v Itálii, popřípadě jejich pozůstalé. Zmíněny jsou také organizace spojující účastníky národního boje za osvobození.

Čtvrtá kapitola analyzuje současný stav poskytování sociální péče přeživším šoa a ostatním obětem nacisticko-fašistické perzekuce v Itálii z pohledu praxe a jsou zmíněny regionální diverzity v poskytování sociální péče.

V poslední a **závěrečné kapitole** jsou shrnuta zjištěná fakta a jsou vedena doporučení na zlepšení fungování systému sociální péče poskytované přeživším druhé světové války a nacisticko-fašistické perzekuce. Tato doporučení vycházejí

z reálných návrhů a praktických potřeb a mohla by efektivně vylepšit sociální pozici cílové skupiny.

Součástí studie tvoří rovněž příloha s přehledem relevantních italských zákonů.

Vzhledem ke skutečnosti, že v průběhu vypracování studie postupně docházelo k úpravám penzijního systému a k přechodu na nový, je na tyto skutečnosti na příslušném místě upozorněno.

Autorka studie používá primárně italskou odbornou terminologii a názvosloví a až v závorce uvádí český překlad. Je si však vědoma toho, že překlady nejsou vždy zcela přesné, a to z toho důvodu, že v českém jazyce není vždy možné najít přesný ekvivalent termínů.

Zároveň autorka také upozorňuje na skutečnost, že italský důchodový a sociální systém je natolik složitou soustavou, že pro tuto studii byly vybrány relevantní informace a data. Mimo fokus této práce byly ponechány nepodstatné skutečnosti, stejně jako nejsou zmíněny například sociální příspěvky, jež již v současné době nejsou v platnosti.

I. ÚVOD

Metodologická východiska a vymezení základních termínů, definice cílových skupin, jejich odhadovaná velikost a rozsah mapované péče

Metodologická východiska

Tato studie metodologicky vychází z tzv. **Koncepce sociální péče o přeživší holocaustu (šoa) a ostatní oběti nacistické perzekuce ESLI**, která sociální péči o tyto skupiny dává do lidsko-právních souvislostí. Tento přístup je plně v souladu s všeobecnými principy a přístupy planými v Evropské unii (dále jen EU) a respektují strategie a plány EU v této oblasti, v Itálii konkrétně *Strategia e piano d'azione per l'invecchiamento sano in Europa, 2012–2020* (Strategie a akční plán pro zdravé stárnutí v Evropě, 2012–2020).

Jak již bylo naznačeno, v této studii se pracuje s terminologií italské legislativy a v některých případech je překlad termínů obtížný. Autorka se snažila o zachování co největší přehlednosti, a proto jsou termíny uváděny primárně v italštině, pak v českém překladu.

Definice cílových skupin

Vymezení cílových skupin předložené studie, tedy okruhu osob, jimž má a musí být – vzhledem k jejich osudu v období nacisticko-fašistické diktatury a druhé světové války – ze strany státních, regionálních i nevládních subjektů, médií i veřejnosti věnována zvýšená pozornost a péče, vycházíme pro účely této studie rovněž z výše uvedené koncepce.

Cílovou skupinou jsou proto „*osoby židovského i nežidovského původu, které byly v letech 1922 až 1945 nacisty, respektive fašisty, a jejich kolaboranty*

vysídleny, pronásledovány, perzekvovány či jakkoliv jinak diskriminovány z rasových, náboženských, národnostních, sociálních či politických důvodů“.¹

Odhad velikosti cílových skupin

Při odhadu velikosti cílových skupin se autorka potýkala s vážnými problémy, neboť relevantní zodpovědné organizace odmítly poskytnout přesné údaje o počtu italských občanů, o formách jejich nacisticko-fašistické perzekuce a o formách jejich odškodnění. Musela proto vycházet z veřejně dostupných údajů *Istituto nazionale di statistica* (Národní statistický institut), jež však nejsou aktuální k roku 2013, nýbrž k roku 2010. Dále také nejsou k dispozici pro všechny dílčí části cílové skupiny anebo naopak zahrnují osoby nespádající do cílové skupiny. Další obtíží při stanovení velikosti cílové skupiny je skutečnost, že k dispozici nejsou počty příjemců jednotlivých penzijních produktů, nýbrž počty jednotlivých přidělených penzí, jež je možno kumulovat. Jinými slovy počet penzí neodpovídá počtu penzistů, kteří mohou být příjemci i dvou a více penzí.

Velikost cílové skupiny je tedy nutno odhadnout. Podle provedených výpočtů se v současné době jedná o přibližně 150 tisíc osob v rámci všech sledovaných kategorií.

Rozsah mapované péče

Předložená studie se svým rozsahem omezuje pouze na otázky sociální péče, ačkoliv autorka si je vědoma faktu, že takto dochází k místy nevhodnému vytržení z kontextu, neboť do sledované oblasti by především patřila rovněž lékařská péče. Ta je ovšem zmíněna jen okrajově a jen do nezbytně nutné míry. Je také zmíněna v souvislosti se zdravotní péčí poskytovanou jedné části cílové skupiny (z důvodu existence speciálních zdravotnických zařízení určených pro tuto část sledované skupiny přeživších).

---

¹ V italském kontextu má smysl rozšířit sledované časové období, ve kterém docházelo k perzekuci, pronásledování, internaci či postihu některých osob z cílové skupiny, na období od začátku 20. let 20. století, kdy se v Itálii k moci dostali fašisté, až do konce druhé světové války, tj. do roku 1945.

Předpokládaná tendence ve vývoji potřeb sociální péče u sledovaných cílových skupin

Tendence, jež se očekávají ve vývoji potřeb cílové skupiny v Itálii, se nikterak nevymykají potřebám a tendencím ve vývoji v jiných zemích, ani v České republice. Velikost cílové skupiny se stále zmenšuje a naopak se zvyšuje nutnost, potřebnost, rozsah i finanční nákladnost péče o přeživší. Tento trend bude patrný i v následujících letech, a to především z toho důvodu, že se zvyšuje průměrný věk příslušníků cílové skupiny, zhoršuje se její zdravotní stav a také se zvyšuje počet osob žijících v jednočlenných domácnostech, tj. vzrůstá počet osob vyžadujících často zvýšenou péči rodiny či druhých zvenčí. Mezi příjemci péče již nyní - vzhledem k delší střední délce života - mírně převažují ženy, což je všeobecným trendem, vzhledem k delší střední délce života, a tento trend bude narůstat. Byť je v Itálii dostupnost a kvalita péče uspokojivá, je při plánování a vytváření opatření ke zlepšení kvality života přeživších šoa a ostatních obětí nacisticko-fašistické perzekuce, resp. obětí nacismu či fašismu, třeba tento faktor vždy zohledňovat.

Historická poznámka

Pojmy fašismus a nacismus bývají velice často libovolně, avšak chybně, zaměňovány. Ačkoliv obě ideologie shodně staví na vůdcovském principu vlády, moci jedné strany, důležitosti elit, socialistických a nacionalistických idejích či ideologii přirozeného výběru, je v jejich koncepcích zásadní rozdíl. Tento hlavní rozdíl tkví v nacistickém důrazu na radikální nacionalismus, silný antisemitismus, rasovou čistotu – rasismus – s cílem likvidace podřadných ras.² Ačkoliv i Itálie přijala rasové protižidovské zákony, ty nebyly nikdy přísně dodržovány a pro Itálii konečné řešení židovské otázky nebylo nikdy prioritou. Naopak fašismus stavěl na jiných, pro něj důležitějších, termínech. Itálie například na rozdíl od Německa nikdy nepřišla o své znaky občanského státu, italský fašismus nevyužíval metod teroru či nezasahoval do života Italů takovým způsobem jako nacismus.

Fašistická ideologie vznikla v Itálii na přelomu 20. let 20. století, v Itálii se toto období často nazývá jednoduše „dvacetiletí“, přesně jej můžeme vymezit 30. říjnem 1922 až 25. červencem 1943.

Dne 22. května 1939 byl mezi Třetí říší a Itálií podepsán Ocelový pakt (*Patto d'Acciaio*). Pakt obě země navzájem zavazoval k politické a diplomatické pomoci v případě války s třetí mocností.

Bylo již řešeno, že se ve fašistické Itálii na rozdíl od nacistického Německa neprosadil antisemitismus. Židé byli až do roku 1938 ve vedení fašistické strany a ve vysoké politice. Mussolini však na nátlak Německa přijal norimberské zákony a dne 14. července 1938 je vydán Manifest na obranu rasy (*Manifesto della Razza*), v němž byli Italové prohlášeni za Árijce a podobně jako v Německu byli Židé³ např. vyloučeni z výkonu mnoha profesí, ze školních zařízení, jejich majetek mohl být konfiskován, manželství mezi Židy a Italy byla zakázána. Nicméně rasová perzekuce nebyla v Itálii prováděna do důsledků a v Itálii až do německé okupace

---

² Nacismus sice opravdu z fašismu vyrůstá, je však zároveň i jeho absolutním protikladem. Např. pro nacismus není podstatné udržovat jakýsi starodávny řád, patriarchální společnost, ale upíná se k davům, mase, lůze, kterou ovládá charismatickým vůdcem. Pro nacismus vlastně ani není důležitá „vlast“, kterou prosazuje fašistická ideologie, ale naopak „životní prostor“.

³ V Itálii se v roce 1938 nacházelo 44 tisíc Židů.

v roce 1943 neexistovaly koncentrační tábory a rovněž deportace Židů do vyhlazovacích táborů začaly až v roce 1943.

Italský fašistický režim padl 25. července 1943. Den předtím, 24. července 1943, se po čtyřleté pauze konalo poslední zasedání Velké fašistické rady. Zde bylo rozhodnuto rozpuštění Rady, odvolání Benita Mussoliniho a jeho uvěznění. Nově jmenovaný italský premiér Pietro Badoglio se rozhodl pro spolupráci se Spojenci a 3. září podepsal kapitulaci, jež byla zveřejněna 8. září 1943. I přesto byla Itálie bitevním polem až do konce války, do května 1945, kdy byl osvobozen sever země.

II. ANALÝZA DOSAVADNÍCH ZDROJŮ

Přehled relevantních vládních dokumentů a platné legislativy, jakož i programů a projektů, vládních i nevládních, realizovaných na území Itálie

a) Vládní dokumenty a usnesení

Evropská unie stanovila rok 2012 jako Evropský rok aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity a v členských zemích byl tento rok využit k podpoře úsilí členských státům, regionálních a místních orgánů i jednotlivých občanů k podpoře aktivního stárnutí a solidarity mezi generacemi. Cílem tohoto roku bylo podpořit úroveň aktivního stárnutí, jež klade důraz na přínos starší generace pro společnost a ekonomiku, podporuje pracovní příležitosti pro tyto výše uvedené a umožňuje jim kvalitní a nezávislý sociální i kulturní život. Dále je kladen důraz na mezigenerační vztahy a důstojnost ve stáří.

Pro koordinaci a provádění činností v rámci evropského roku 2012 určil každý členský stát koordinační orgán na národní úrovni. V Itálii bylo touto činností pověřeno *Dipartimento per le Politiche della Famiglia della Presidenza del Consiglio dei Ministri* (Odbor rodinné politiky Rady ministrů)⁴, které tak zajišťovalo spojení mezi dotčenými správními orgány a všemi ostatními zúčastněnými stranami.

Itálie v souvislosti s národními aktivitami v rámci evropského roku aktivního stárnutí 2012 vydala *Programma Nazionale di lavoro per un invecchiamento attivo, vitale e dignitoso in una società solidale* (Národní program přípravy na aktivní stárnutí a důstojný život v otevřené společnosti), kde jsou obecně shrnuty praktiky k dosažení cíle stanoveného EU. Na rozdíl od České

---

⁴ *Dipartimento per le Politiche della Famiglia della Presidenza del Consiglio dei Ministri*. [online]. © 2013 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: www.invecchiamentoattivo.politicheperlafamiglia.it/?page_id=9

republiky nebyly vydány zvláštní nařízení či memoranda zvýrazňující nutnost zacílení pozornosti a péče na příslušníky sledované cílové skupiny.

b) Platná legislativní úprava

Sociální systém Itálie je veřejný a decentralizovaný, je určený pro celou populaci bez rozdílu, což se projevuje především v oblasti sociální asistence. Ta je nyní plně financována státem a je primárně určena potřebným.

Legislativa a právní úpravy, jež jsou uvedeny v následující kapitole, se týkají italských občanů, resp. těch, kteří spadají do italského penzijního systému a mají tak na italský důchod nárok. Pozornost je věnována především zvláštním právním předpisům týkajících se občanů postižených nacisticko-fašistickou perzekucí, ale vzhledem ke skutečnosti, že zkoumaná cílová skupina má kromě toho také nárok na běžnou starobní penzi či další příspěvky, zahrnuje tato studie i stručný přehled obecné legislativy týkající se seniorů a zdravotně postižených občanů.

Dále jsou v této kapitole uvedeny také nepeněžní nároky skupiny penzistů, čímž jsou myšleny služby sociálního charakteru jim zdarma poskytované.

Na příslušném místě jsou zde uvedeny odkazy na relevantní zákony spolu s uvedením podmínek, za nichž má italský občan na tu kterou penzijní dávku nárok.

1. Obecné nároky plynoucí z legislativy týkající se seniorů nebo zdravotně postižených občanů

Přeživší šoa a ostatní oběti nacisticko-fašistické perzekuce jsou v dnešní době v první řadě v postavení seniora a/nebo zdravotně postiženého občana a mají tedy primárně nárok na níže uvedené dávky.

Vzhledem k tomu, že systém odchodu do penze a vyplácení dávek se v Itálii několikrát upravoval a radikálně se změnil v roce 2011 (Zákon č. 214/2011) s tím, že změny se postupně uvádějí v platnosti, předpokládejme, že tato změna již zkoumanou cílovou skupinu nezasáhla (zůstávají pro ně v působnosti již platné předpisy a podmínky vyplácení penze), a pozornost tedy bude věnována pouze předchozímu penzijnímu systému.

Penze je v Itálii spravována a vyplácena *Istituto Nazionale della Previdenza Sociale* (Národní institut sociálního zabezpečení; INPS).⁵ Výpočet, systém distribuce a výše penze jsou mnohem složitější, provázanější a rozsáhlejší než v České republice a již po mnoho let je pro výpočet penze, respektive pro odchod do penze, klíčovým nejen věk penzisty, ale rovněž doba, po kterou do penzijních fondů přispíval (*anni di contributi*). Nicméně cílem této studie není podat přehled o penzijním systému jako takovém, proto jsou zvláštnosti systému ponechány stranou, nejsou-li pro potřeby studie podstatné.

1.1. Starobní penze do roku 2011

(*pensione di vecchiaia*, popř. *pensione di anzianità*; Zákon č. 335/1995)

Nárok na starobní důchod měly před reformou z roku 2011 ty osoby, jež dosáhly odpovídajícího věku k odchodu do penze (65 let pro muže a 60 let pro

---

⁵ *Istituto Nazionale della Previdenza Sociale*. [online]. © 2011 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: www.inps.it

Do roku 2011 agendu veřejných zaměstnanců spravoval *Istituto Nazionale di Previdenza e Assistenza per i Dipendenti dell'Amministrazione Pubblica* (Národní institut sociálního zabezpečení a sociální pomoci pro veřejné zaměstnance), které bylo Zákonem č. 201/2011 sjednoceno s INPS.

ženy) a jež splnily požadovanou dobu přispívání do systému (*il requisito di età e di importo di contributi*).

Je-li osobě vyplácen invalidní důchod (*pensione di inabilità, assegno ordinario di invalidità*), tento nárok zaniká dnem, kterým jeho poživatel dosáhl věku 65 let, respektive 60 let v případě ženy, a tímto dnem zároveň naopak vzniká nárok na starobní důchod. V případě úmrtí životního partnera (manžela/manželky) má občan nárok též na vdovský či vdovecký důchod (*pensione ai superstiti*).

1.2. Sociální penze

(*pensione sociale*; Zákon č. 153/1969, upraveno Zákonem č. 30/1974, respektive Zákonem č. 114/1974), respektive po 31. 12. 1995

1.3. Sociální příspěvek

(*assegno sociale*; Zákon č. 335/1995)

Jedním ze závazků italského státu vyplývajícím již z Ústavy státu je pomáhat a podporovat občany, kteří nemají dostatek prostředků k životu. Sociální penze, respektive sociální příspěvek, je poskytováný těm, kteří se nacházejí ve finanční nouzi a jejichž situace je přesně definována příslušným výše uvedeným zákonem.

Pro přiznání a vyplácení sociální penze, respektive sociálního příspěvku, je požadována minimální doba přispívání do penzijního systému. Ověření příslušnosti a výše sociálního příspěvku se provádí jednou ročně a příspěvek je vždy vypočítáván předběžně na další rok na základě očekávaného finančního příjmu (*reddito*) příjemce příspěvku.

Těm, kteří podali žádost před 31. prosince 1995, je vyplácena sociální penze (*pensione sociale*); pozdějším žádostem (po 1. lednu 1996) již bývá přisuzován sociální příspěvek (*assegno sociale*).

Kdo může žádat: italští občané, popřípadě za zvláštních podmínek také občané jiného evropského státu, starší 65 let věku, kteří:

- sídlí na území Itálie,

- nemají žádné příjmy či jejich příjmy jsou nižší než částky stanovené zákonem.

Pro rok 2013 se jedná o částku 5749,90 euro.

Částka v případě sociální penze: částka se lišila v závislosti na příjmech; byla rovna rozdílu mezi minimálním ročním příjmem a příjmem deklarováním. Lišila se také v závislosti na rodinném stavu žadatele.

Částka v případě sociálního příspěvku: je stanovena ročně v závislosti na procentuálním růstu penze,⁶ podle výše příjmu příjemce a/nebo manžela/manželky může být částka snížena či navýšena.

Příspěvek je vyplácen v 13 dávkách. Výše částky pro rok 2013 byla revidována INPS a jedná se o 442,30 euro měsíčně, tj. 5749,90 euro ročně.

1.4. Penze pro invalidní občany

(pensione per invalidi civili)

Italský stát rovněž na základě ústavních závazků poskytuje a zajišťuje svým invalidním občanům, kteří jsou v důchodovém věku, finanční prostředky nezbytné k obživě a prostředky na sociální asistenci. Tyto prostředky zahrnují jak finanční formu (penze, příspěvky nebo podpora), tak nehmotnou pomoc (přednost ve zdravotnických zařízeních, odstraňování architektonických bariér, apod.).

Formy pomoci, popřípadě částka, závisejí na stupni a druhu postižení občanů. Zvláštními kategoriemi jsou váleční invalidé (viz dále) a osoby, k jejichž invaliditě došlo v zaměstnání či při výkonu služby, které náležejí do zvláštních kategorií, a rovněž osoby nevidomé a neslyšící, jichž se týkají zákony jiné.

V den dovršení 65 roku věku se penze pro plně invalidní občany (*pensione di inabilità*) či měsíční příspěvek pro částečně invalidní občany (*assegno mensile*) mění na již výše uvedený sociální příspěvek (*assegno sociale*).

---

⁶ Pro rok 2013 byl nárůst předběžně stanoven na 3 % pro penze do výše 1442,97 euro měsíčně, v případě penzí vyšších je nárůst roven 0 %.

Komu je určena: italským občanům, jež jsou rezidenti Itálie, za určitých podmínek i občanům jiných členských států EU, popřípadě držitelům povolení k pobytu v Itálii, kteří dosáhli penzijního věku.

Částka: částky jednotlivých příspěvků jsou stanoveny ročně zákonem a liší se v závislosti na stupni postižení. Jedná se o částku v rozmezí 196, 78 euro do částky 846,16 euro.⁷

Krom toho mají plně invalidní občané nárok na **příspěvek na pečovatele** (*indennità di accompagnamento*; Zákon č. 18/1980, upraveno a doplněno Zákonem č. 508/1988), který je určen plně invalidním občanům, jež jsou nepohybliví anebo vyžadují nepřetržitou péči a nevyužívají ústavní péči.

Částka: výše příspěvku byla Zákonem č. 18/1980 stanovena na L. 539.000 měsíčně (přibližně 280 euro), se každoročně automaticky navyšuje podle ustanovení Zákona č. 656/1986, článku 1, odstavce 2, respektive článku 3, odstavce 2. S platností od 1. ledna 1983 je výše příspěvku ekvivalentní tomu, který je vyplácen těžkým válečným invalidům (podle Zákona 915/1978, tabulka E, písmeno A-bis).

Pro rok 2013 je částka stanovena na výši 499, 27 euro měsíčně, vyplácena je ve 12 splátkách. Výjimkou je autonomní provincie Bolzano, kde je příspěvek vyplácen ve 13 dávkách.

Jak bylo uvedeno výše, nevidomí a neslyšící občané jsou posuzováni podle jiných zákonů (Zákon č. 382/1970 a následné aktualizace). V obou případech

---

⁷ Více viz *La scheda. Rinnovo pensioni 2013 per invalidi civili, ciechi civili e sordi civili*. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: www.superabile.it/web/it/Home/La_scheda/info-589812247.html

záleží na stupni postižení a roční výši příjmu, jež nesmí být vyšší než 16.127,30 euro. Částka se v obou případech pohybuje v rozmezí od 196,78–298,33 euro.⁸

1.5. Nákupní karta

(*carta acquisti*)

Jedná se o zvláštní nákupní kartu s pravidelným měsíčním vkladem ve výši 40 euro přidělovanou italským státem seniorům starším 65 let. Karta slouží k přímému hrazení nákupů potravin anebo je jejím prostřednictvím možno na pobočkách pošty hradit spotřebu plynu a elektrické energie. Držitelé karet mají rovněž slevu 5 % ve vybraných obchodech a lékárnách.

Příslušná místní regionální správa může na karty vkládat dodatečné částky peněz či poskytovat držitelům další slevy. Z karty není možno vybírat hotovost. Veškeré náklady jsou hrazeny státem, dodatečné částky místní správou.

Kdo může žádat: italské občany starší 65 let věku, kteří jsou rezidenty Itálie a jejichž roční příjem pro rok 2013 není vyšší než:

- 6,701.34 euro, jsou-li starší 65 let a mladší 70 let,
- 8,935.12 euro, jsou-li starší 70 let, a jejichž
- ekonomický indikátor ISEE⁹ pro rok 2013 je menší než 6701,34 euro.

Další podmínky: na příjemce, respektive na jeho domácnost, nesmí být registrován více než jeden elektroměr v domácnosti a jeden mimo domácnost a více než jeden plynoměr v domácnosti. Zároveň příjemci nesmí být vlastníci:

- více než dvou automobilů;
- obytné nemovitosti z více než 25 %;
- užitkové nemovitosti z více než 10%;

---

⁸ *Provvidenze economiche per invalidi civili, ciechi civili e sordi: importi e limiti reddituali per il 2013.* [online]. 31. prosince 2012 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: http://www.handylex.org/gun/importi_pensioni_assegni_invalidi_sordi_ciechi_civili_2013.shtml

⁹ ISEE (*Indicatore della Situazione Economica Equivalente*; Indikátor ekonomické situace): jedná se o nástroj, který měří ekonomické postavení rodiny v Itálii. V úvahu se berou příjmy, movitý a nemovitý majetek a konkrétní charakteristiky rodiny (počet členů rodiny, typ, etc.).

- movitého majetku (*patrimonio mobiliare*) uvedeného v ISEE ve výši přesahující 15.000 euro.

1.6. Sociální finanční příspěvky jednotlivých regionů Itálie

Je třeba rovněž zmínit sociální příspěvky, jež jsou spravovány a financovány jednotlivými italskými regiony, a proto rozsah služeb i jejich nabídka se liší v závislosti na tom kterém regionu.

Pro případné udělení příspěvků či služeb je rozhodující pak výše ISEE rodiny či konkrétního jednotlivce. Primárním zájem všech regionů je však poskytovat přístup ke službám všem potřebným.

V těchto případech není možné uvést konkrétní částku.

1.6.1. Příspěvek na péči

(*assegno di cura*), což je finanční příspěvek na pomoc rodinám nebo jednotlivcům, které organizují a poskytují pomoc seniorům, kteří nejsou soběstační. Cílem příspěvku je udržet seniory v jejich vlastních domovech.

1.6.2. Doplňkový příspěvek na pečovatele

(*contributo integrativo badante*), který může být poskytnut ve prospěch rodin nebo osob, které organizují pomoc nesoběstačným seniorům žijícím doma, pokud při provádění asistenčních činností využívají pečovatel přímo v rodině. S tímto pečovatelem, tzv. *badante* (viz dále), rodina uzavřela pracovní smlouvu na dobu nejméně 20 hodin týdně.

1.6.3. Příspěvek na úpravu bydlení a příspěvky na podporu samostatnosti a mobility

(*contributi per adattare la casa e favorire l'autonomia*), včetně architektonických konzultací, příspěvků na úpravy vozidel, apod.

1.7. Sociální nefinanční příspěvky jednotlivých regionů Itálie

Jak již bylo uvedeno výše, sociální systém Itálie je veřejný, decentralizovaný a rovnostářský, což se projevuje především v oblasti sociální asistence. Ta je nyní plně financována státem a je primárně určena potřebným. K příjemci služby se tak dostane rovnou konkrétní služba bez nutnosti vynakládat finanční prostředky.

Sociální systém z velké části spadá do kompetencí jednotlivých italských regionů, které jej také spravují z pohledu finančního i z pohledu dostupnosti, respektive vybavenosti regionů. Služby je možno rozdělit do tří oblastí:

1. rezidenční péče v domovech pro seniory,
2. semi-rezidenční péče v denních centrech či stacionářích, jež jsou otevřeny většinou 10 hodin denně, 6 dní v týdnu,
3. podpora domácí péče, kam patří.

1.7.1. Domácí asistent

(*assistenza domiciliare socio-assistenziale*) zahrnuje činnosti sociální pomoci např. pomoc při osobní péči, pomoc při péči o dům, atd.

1.7.2. Zajištění mobility

(*trasporti sociali*) je určené pro přepravu nesamostatných osob z místa bydliště do zdravotnických zařízení, center sociální péče, rehabilitačních zařízení, rekreačních center pro seniory, apod.

1.7.3. Zajištění stravování

(*pasti a domicilio*) je poskytováno seniorům, jež nejsou schopni si připravit jídlo doma.

1.7.4. Asistence a dohled přes telefonní linky

(*teleassistenza e telesorveglianza*) využívá moderních technologií, jež umožňují monitorování a provádění případných zásahů u problémových situací, a to s cílem zvýšit pocit bezpečí a nezávislost seniorů doma.

1.7.5. Výchovně-vzdělávací aktivizační činnosti a aktivity podporující společenský kontakt.

2. Specifické nároky plynoucí ze zvláštních právních předpisů týkajících se nacisticko-fašistické perzekuce

Italský stát se s některými kategoriemi spadajícími do cílové skupiny předložené studie začal vyrovnávat již pár let po skončení druhé světové války. Má tedy před Českou republikou nedostižitelný náskok. Nicméně některá ze zákonných vyrovnání byla ustanovena například až v devadesátých letech minulého století; adekvátní zákony byly tedy přijímány v rozmezí celé druhé půle minulého století.

Tato kapitola podává přehled a obecné informace o ekonomických výhodách, které italský stát poskytuje různým kategoriím cílové skupiny: vojákům či civilistům, kteří v důsledku války utrpěli fyzickou či psychickou újmu; politicky perzekvovaným antifašistům, rasově perzekvovaným, vězňům nacistických koncentračních a vyhlazovacích táborů.

Pominuty jsou příspěvky, jež v současné době již nejsou z důvodu neexistence příjemců vypláceny.¹⁰

---

¹⁰ Jedná se například o roční příspěvek na život vojákům z první světové války vyznamenaným řádem Vittoria Veneta (*Assegno annuo vitalizio agli insigniti dell'Ordine di Vittorio Veneto*).

2.1. Válečná penze

(*trattamenti pensionistici di guerra*, Dekret prezidenta republiky č. 915/1978)

Tento typ penze poskytuje italský stát jako akt vyrovnání přímo vojákům a civilistům, jež v důsledku války utrpěli fyzickou či psychickou újmu nebo za války zahynuli. V druhém případě o vyrovnání mohou žádat jejich rodinní příslušníci (vdovy a sirotci, rodiče). Válečná penze po smrti příjemce dávek přechází na jeho pozůstalé rodinné příslušníky (viz dále).

Podle údajů *Ministero dell'Economia e delle Finanze* (Ministerstvo hospodářství a financí) bylo v roce 2010 příjemců válečné penze 292.235 osob, přičemž se jednalo o 101.460 příjemců přímé penze, 188.397 příjemců nepřímé penze a 2.378 příjemců obou forem penze. Oproti roku 2009 došlo k meziročnímu úbytku 6,3 %. Většinu příjemců, 65,4 %, tvořily ženy. Tato převaha byla zapříčiněna vysokým počtem pozůstalých žen jako příjemkyň nepřímé válečné penze. V roce 2010 byl průměrný věk příjemce přímé penze 74,2 let, průměrný věk příjemce nepřímé penze 83,3 let.¹¹

Válečná penze má tři formy, jedná se o:

- přímá válečná penze (*trattamento diretto*) osobně pro ty, kteří byli perzekvováni, poškozeni či internováni;
- nepřímá válečná penze (*trattamento indiretto*) pro rodinné příslušníky těch, kteří byli perzekvováni, poškozeni či internováni, a nikdy dříve jim válečná penze nebyla vyplácena;
- vyrovnání ve formě pozůstalostního válečného důchodu (*trattamento di reversabilità*) pro rodinné příslušníky těch, jimž byla za života vyplácena přímá válečná penze.

¹¹ *Statistiche della previdenza e dell'assistenza sociale I – I trattamenti pensionistici – Anno 2010*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-21]. Dostupné z: http://www.istat.it/it/files/2013/03/i_trattamenti_pensionistici_I_2010.pdf

2.1.1. Přímá válečná penze

(trattamento diretto)

Je určena vojákům nebo civilistům, jež byli v důsledku války osobně fyzicky či psychicky postiženi.

V současnosti je v této kategorii možnost podávání žádostí pro válečné konflikty, jež se odehrály před 31. lednem 1979, uzavřena.

Kde se žádá: žádost se předkládá na příslušném územním úřadu *Ministero dell'Economia e delle Finanze (Ragioneria Territoriale dello Stato; Státní účetní oddělení)*.

Kdo může žádat: voják či civilista, jenž byl na základě válečných událostí psychicky či fyzicky poškozen.

Částka: je odvislá od jednotlivých kategorií dle závažnosti postižení a je stanovena DPR č. 915/1978, respektive je každoročně příslušně navyšována.

- Tabulka B – jednorázová částka pro mírnější stupně postižení;
- Tabulka A – rozdělní postižení a chorob do osmi kategorií, dle nichž jsou přidělovány finanční částky v závislosti na jejich závažnosti;
- Tabulka E – nejzávažnější onemocnění a postižení, jež rovněž poskytuje nárok na příspěvek v úplné invaliditě.¹²

V této kategorii přímých příspěvků mohou být dále poskytnuty:

2.1.1.1. příspěvek na živobytí (*pensione a vita*) – nelze-li očekávat zlepšení zdravotního stavu (hodnocení dle tabulky A);

2.1.1.2. dočasný příspěvek (*assegno temporaneo*) – je-li možno v budoucnosti očekávat zlepšení zdravotního stavu (hodnocení dle tabulky A). Příspěvek se uděluje na dobu ne kratší než dva roky a ne delší než čtyři roky. Na konci období se příspěvek mění buď na

---

¹² Podrobně viz *Circolare N. 963: Adeguamento automatico, per l'anno 2013, dei trattamenti pensionistici di guerra e determinazione del nuovo limite di reddito*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: http://www.dag.mef.gov.it/normativa/pensioni/documenti/circolare_adeguamento_automatico_2013.pdf

příspěvek na živobytí (*pensione a vita*) nebo je vyplacen jednorázový příspěvek jako odstupné (*indennità una tantum*);

- 2.1.1.3. jednorázový příspěvek (*indennità una tantum*)** – náleží-li postižení do tabulky B; rovná se minimálně částce roční penze 8. kategorie či jejímu násobku, maximálně však pětinasobku, v závislosti na postižení.

V případě zhoršení stavu příjemce dávky je možno žádat o zvýšení příspěvku. Žádat o něj mohou nejenom všichni ti, jež dostávají či v minulosti dostávali válečnou penzi, ale mohou o něj požádat i ti, jimž nebyla v minulosti válečná penze přiznána. O toto zvýšení příspěvku je možno žádat kdykoliv, pokud však nebylo neúspěšně žádáno se stejným zdravotním zhoršením již třikrát, přičemž poslední žádost byla podána v posledních deseti letech.

Kde se žádá: žádost se předkládá na příslušném územním úřadu *Ministero dell'Economia e delle Finanze (Ragioneria Territoriale dello Stato)*, přičemž žádost je nutno doprovodit aktuální lékařskou zprávou.

Dále jsou v této kategorii na žádost příjemce vypláceny také:

- 2.1.1.4. příspěvek v případě nezaměstnanosti (*assegno di incollocabilità*)**, respektive po dosažení penzijního věku **vyrovnávací příspěvek (*assegno compensativo*)** pro ty, jež nejsou/nebyli schopni v důsledku válečného poškození vykonávat žádné zaměstnání; částka závisí na kategorii postižení a pro rok 2013 se pohybuje od 178,51 euro do 790,36 euro měsíčně, respektive od 2142,18 euro do 9484,29 euro ročně.¹³

- 2.1.1.5. zvláštní roční příspěvek (*indennità speciale annua*)** těm, kteří nevykonávají žádnou práci a nacházejí se v ekonomické

---

¹³ Podrobně viz *Circolare N. 963: Adeguamento automatico, per l'anno 2013, dei trattamenti pensionistici di guerra e determinazione del nuovo limite di reddito*. [online]. 2013 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: http://www.dag.mef.gov.it/normativa/pensioni/documenti/circolare_adeguamento_automatico_2013.pdf

nouzi definované zákonem (tj. jejich příjem nedosahuje deklarovaného minima);

2.1.1.6. **příjemci penze 1. kategorie mohou zažádat o zvýšení příspěvku** (*aumento di integrazione*), přičemž v potaz jsou brány také manželka a nezletilé děti (DPR č. 915/1978, článek 22);

2.1.1.7. příjemci penze 1. kategorie, již byla přiznána plná invalidita (*superinvalidità*) podle tabulky E (Zákon č. 656/1986), mají možnost žádat o **pečovatele z řad vojáků či vykonavatelů civilní služby**¹⁴ (*accompagnatori militari o del servizio civile*; Zákon č. 288/2002; viz dále) nebo o **náhradní příspěvky** (*assegni sostitutivi*). Zároveň v závislosti na druhu a závažnosti postižení mohou příjemci požádat o **jednoho či více pečovatelů** (*assegnazione di uno o più accompagnatori militari*) nebo místo toho, **příspěvek na asistenta či pečovatele**, za jejichž pomoci se integruje do společnosti (*un assegno a titolo di integrazione dell'indennità di assistenza e accompagnamento*; DPR č. 915/1978, článek 21);

2.1.1.8. **dávka v případě kumulace** (*assegno di cumulo*) v případě, že nejzávažnější postižení je doplněno ještě dalšími postiženími zdravotního stavu;

2.1.1.9. **zvláštní roční dávka** (*indennità speciale annua*) určena invalidům 1. kategorie;

2.1.1.10. **dodatečný příspěvek** (*assegno integrativo*) pro invalidy 1. kategorie, kteří nespádají do kategorie těžké invalidity (*superinvalidità*) dle Zákona č. 656/1986;

---

¹⁴ Italské ozbrojené síly ihned po skončení druhé světové války zaručily těžce postiženým válečným invalidům právo na pečovatele z řad vojáků (*accompagnatore militare*), popřípadě na více doprovázejících osob v závislosti na závažnosti postižení. Zákonem č. 288/2002 byl tento pečovatel nahrazen příspěvkem na pečovatele (*assegno sostitutivo dell'accompagnatore*).

2.1.1.11. příspěvek v těžké invaliditě (*assegno di superinvalidità*) invalidům 1. kategorie v případě, že onemocnění náleží do tabulky E Zákona č. 656/1986;

2.1.1.12. příspěvek na asistenta či pečovatele (*indennità di assistenza e accompagnamento*) pro ty, kteří pobírají příspěvek v těžké invaliditě (*assegno di superinvalidità*).

2.1.2. Nepřímá válečná penze (*trattamento indiretto*)

Je určena níže definovaným pozůstalým po vojácích či civilních občanech, kteří zemřeli ve službě za války (či v souvislosti s válkou), po příjemcích válečné penze 1. kategorie nebo příjemcích penze 2. až 8. kategorie, který zemřel na následky invalidity způsobené válečnými událostmi.

Kdo může žádat: pozůstalý manžel či manželka mající nárok na penzi po svém partnerovi, přičemž pozůstalý partner, jež znovu vstoupí do manželského svazku, nárok nepozbývá; sirotci mladší 21 let, univerzitní studenti do 26 let věku, popřípadě plnoletí, zdravotně postižení potomci nacházející se v ekonomicky složité situaci.

Kde se žádá: žádost se předkládá na příslušném územním úřadu *Ministero dell'Economia e delle Finanze (Ragioneria Territoriale dello Stato)*, nejdéle do pěti let po vzniku nároku na vyrovnání. Po této době je nárok promlčen.

Částka: je určena tabulkami G, M, N, S DPR 915/1978 pro pozůstalé manželské partnery a každoročně je částka příslušně navyšována.

2.1.3. Vyrovnání ve formě pozůstalostního důchodu

(trattamento di reversabilità)

Vyrovnání ve formě pozůstalostního důchodu (*trattamento di reversabilità*) nepřímá válečná penze (*trattamento indiretto*) mohou být pozastaveny z důvodu nevyhovujících ekonomických podmínek žadatele (vyšší než zákonem požadovaný příjem) anebo z důvodu zlepšení zdravotního stavu, v jehož důsledku je možno vykonávat produktivní práci. Je však možné je za příslušných podmínek opět obnovit.

Kdo může žádat: pozůstalý manžel či manželka mající nárok na penzi po svém partnerovi, přičemž pozůstalý partner, jež znovu vstoupí do manželského svazku, nárok nepozbývá; sirotci mladší 21 let, univerzitní studenti do 26 let věku, popřípadě plnoletí, zdravotně postižení potomci nacházející se v ekonomicky složité situaci.

2.1.4. Příspěvek k penzi za zásluhy ve válce

(pensioni privilegiate in funzione di quelle di guerra, DPR 138/1986)

Kdo může žádat: Tento příspěvek je vyplácen měsíčně na základě příslušných zásluh ve válce.

Kde žádat: Žádost se předkládá na příslušném územním úřadu Ragioneria Territoriale dello Stato.

Částka: Výše příspěvku stanovená DPR 138/1986 se pravidelně každoročně navyšuje dle příslušného procentuálního navýšení inflace; pro rok 2013 o 2,31 %.

2.2. Rasově a politicky perzekvovaní (*perseguitati politici e razziali*)

Příslušné finanční příspěvky jsou vypláceny italským státem přímou formou těm, kteří byli během války perzekvováni pro politické či rasové motivy před 8. zářím 1943, byli rasově perzekvováni od 7. července 1938 do 25. dubna 1945 anebo byli jinak fašistickým režimem postiženi pro politické nebo rasové důvody, anebo nepřímou formou jejich rodinným příslušníkům (vdova/vdovec, sirotci, rodiče).

I přesto, že je nepopíratelné, že italská fašistická antisemitská legislativa z roku 1938 zasáhla všechny židovské občany, je třeba pravdivě prokázat, že „přímo“ daná osoba byla postižena fašistickou, popřípadě nacistickou, diskriminací a režimem.

Jedná se tedy, podobně jako ve výše zmíněném případě válečných penzí, o tyto kategorie vyrovnání:

- přímé vyrovnání (*benefici diretti*) pro ty, kteří byli osobně perzekvováni, poškozeni či internováni;
- nepřímé vyrovnání (*benefici indiretti*) pro rodinné příslušníky těch, kteří byli perzekvováni, poškozeni či internováni;
- pozůstalostní vyrovnání (*benefici di reversabilità*) pro rodinné příslušníky těch, jimž vyrovnání za života náleželo.

Kde žádat: Žádosti se podávají na *Ministero dell'Economia e delle Finanze (Commissione per le provvidenze ai perseguitati politici italiani antifascisti o razziali*; Komise pro pomoc italským politicky pronásledovaným z důvodu rasové či antifašistické příslušnosti).

V případě, že tyto osoby, tj. rasově či politicky perzekvovaní, nedosahují požadované délky nutných a povinných odvodů do sociálního systému, popřípadě délku odpracovaných let, k přiznání starobní penze (*pensione di vecchiaia*), invalidního důchodu (*pensione di invalidità*) anebo vdovského či vdoveckého

důchodu (*pensione ai superstiti*) právě z důvodu přečkané perzekuce, byly jim tyto chybějící odvody na náklady státu dorovnány.

2.1.5. **Přímá forma vyrovnání**

(*benefici diretti*)

Kdo může žádat: italská občane, jež byli perzekvováni na základě svých politických aktivit proti fašistickému režimu **před** 8. zářím 1943 anebo na základě rasové příslušnosti (1938–1945), kteří již dosáhli penzijního věku nebo nejsou schopni vykonávat prospěšnou práci.

Jedná se o tyto příspěvky či benefity:

2.1.5.1. **příspěvek na živobytí za prožité utrpení** (*assegno vitalizio di benemerenza*; Zákon č. 96/1955, resp. Zákon č. 932/1980, článek 3);

2.1.5.2. **uznání povinných příspěvků do systému** (*accreditamento dei contributi assicurativi*; Zákon č. 96/1955, resp. Zákon č. 932/1980, článek 2);

2.1.5.3. **přiznání titulu „politicko-rasově perzekvovaný“** (*qualifica di perseguitato politico-razziale*; Zákon č. 541/1971, Zákon č. 17/1978 a Zákon č. 140/1985).

2.1.6. **Nepřímá forma**

(*benefici indiretti*)

Kdo může žádat: rodinní příslušníci výše uvedených žadatelů – vdovec/vdova po zemřelém, osiřelí plnoletí potomci neschopní produktivní práce a mající příjmy pod mezí určenou zákonem, v případě, že perzekvovaným osobám nebyla za jejich života přímá forma vyrovnání přiznána či o ni nepožádaly.

Jedná se o tyto příspěvky:

2.1.6.1. **příspěvek na živobytí za prožité utrpení** (*assegno vitalizio di benemerenzza*; Zákon 96/1955, resp. Zákon 932/1980, článek 3);

2.1.6.2. **uznání povinných příspěvků do systému** (*accreditamento dei contributi assicurativi*; Zákon č. 96/1955, resp. Zákon č. 932/1980, článek 2);

2.1.6.3. **přiznání titulu „politicko-rasově perzekvovaný“** (*qualifica di perseguitato politico-razziale*; Zákon č. 541/1971, Zákon č. 17/1978 a Zákon č. 140/1985).

2.1.7. Pozůstalostní vyrovnání

(*benefici di reversibilità*)

Kdo může žádat: rodinní příslušníci výše uvedených žadatelů – vdovec/vdova po zemřelém, osiřelí plnoletí potomci neschopní produktivní práce a mající příjmy pod mezí určenou zákonem, v případě, že poškozenému byl nárok na příspěvek za jeho života uznán.

Kde žádat: Žádost se podává na *Ministero dell'Economia e delle Finanze (Commissione per le provvidenze ai perseguitati politici italiani antifascisti o razziali)*.

Jedná se o:

2.1.7.1. **příspěvek na živobytí za prožité utrpení** (*assegno vitalizio di benemerenzza*; Zákon č. 96/1955, resp. Zákon č. 932/1980, článek 3);

2.3. Internování v koncentračních a vyhlazovacích táborech

(internati campi di sterminio KZ)

Příspěvky jsou v přímé formě určeny italským občanům, jež prošli koncentračními a vyhlazovacími tábory či táborem Risiera di San Sabba¹⁵ v Terstu a dosáhli věku 55 let v případě mužů, respektive 50 let v případě žen, anebo ve formě nepřímé jejich pozůstalým (manželům, manželkám, sirotkům, rodičům).

Jedná se tedy, podobně jako ve výše zmíněných případech, o:

- přímé vyrovnání (*benefici diretti*) pro ty, kteří byli osobně perzekvováni, poškozeni či internováni;
- nepřímé vyrovnání (*benefici indiretti*) pro rodinné příslušníky těch, kteří byli perzekvováni, poškozeni či internováni;
- pozůstalostní vyrovnání (*benefici di reversabilità*) pro rodinné příslušníky těch, jimž vyrovnání za života náleželo.

Kde žádat: Žádost se podává na *Ministero dell'Economia e delle Finanze (Commissione per le provvidenze ai perseguitati politici italiani antifascisti o razziali)*.

2.3.1. Přímé vyrovnání

(benefici diretti)

Tento způsob vyrovnání se týká italských občanů, jež byli deportováni do nacistických vyhlazovacích táborů anebo do táborů pod správou Gestapa či SS a byly určeny k vyhlazování (Zákon č. 656/1986, článek 10, odstavec 5) z důvodu odlišné víry, rasy nebo ideologie apod. (DPR č. 2043/1963, článek 1).

Žadatel musí dosáhnout penzijního věku anebo být neschopen vykonávat prospěšnou práci.

Jedná se o tyto příspěvky:

- 2.1.7.2. **příspěvek na živobytí** (*assegno vitalizio*; Zákon č. 791/1980, článek 1);

---

¹⁵ Risiera di San Sabba byl nacistický koncentrační tábor v Terstu, který byl užíván především jako transitní a likvidační tábor pro politické vězně a Židy.

2.1.7.3. uznání povinných příspěvků do systému (*accreditamento dei contributi assicurativi*; Zákon č. 94/1994, článek 2).

2.3.2. Nepřímá forma

(*benefici indiretti*)

Tento druh benefitů náleží těmto rodinným příslušníkům výše specifikovaných osob:

- vdovec/vdova po zemřelém, jenž má právo na tento typ vyrovnání, který/-á dosáhl/-a důchodového věku anebo není schopen/-na vykonávat produktivní práci;
- plnoletým potomkům po zemřelém, kteří nejsou schopni vykonávat produktivní práci, anebo kteří dosáhli důchodového věku a jejichž příjmy jsou pod hranicí určenou zákonem.

Jedná se o:

2.1.7.4. příspěvek na živobytí (*assegno vitalizio*; Zákon č. 94/1994, článek 1);

2.1.7.5. uznání povinných příspěvků do systému (*accreditamento dei contributi assicurativi*; Zákon č. 94/1994, článek 2).

2.3.3. Pozůstalostní vyrovnání

(*benefici di reversabilità*)

Pozůstalostní vyrovnání je určeno stejným kategoriím jako vyrovnání nepřímé, tj.:

- vdovec/vdova po zemřelém, jenž má právo na tento typ vyrovnání, který dosáhl důchodového věku anebo není schopen vykonávat produktivní práci;
- plnoletým potomkům po zemřelém, kteří nejsou schopni vykonávat produktivní práci, anebo kteří dosáhli důchodového věku a jejichž příjmy jsou pod hranicí určenou zákonem,

s podmínkou, že deportovaný, jemuž náleželo přímé vyrovnání, zemřel před 16. prosince 1980, kdy vstoupil v platnost Zákon č. 791/1980.

Jedná se o:

2.1.7.6. **příspěvek na živobytí** (*assegno vitalizio*; Zákon č. 94/1994, článek 1).

2.4. Nositelé válečných vyznamenání

(Decorazioni al valor militare)

2.4.1. Přímé příspěvky

(assegni diretti)

Kdo může žádat: italská občane ocenění válečnými vyznamenáními – zlatou medailí, stříbrnou medailí, bronzovou medailí, válečným křížem (*medaglia d'oro, medaglia d'argento, medaglia di bronzo a croce al valor militare*).

Kde žádat: žádost se předkládá na příslušném územním úřadu *Ragioneria Territoriale dello Stato*.

Částka: vyplácená částka je závislá na typu obdržného vyznamenání, pro rok 2013 se jedná o následující roční částky – zlatá medaile 4810,53 euro, stříbrná medaile 855,16 euro, bronzová medaile 267,26 euro, válečný kříž 160,31 euro.

2.4.2. Pozůstalostní vyrovnání

(assegni di reversibilità)

Kdo může žádat: vdovec/vdova po zemřelém, jemuž tento přídavek náleží, jež nejsou rozvedeni či jinak zákonně odloučeni, a osiřelí potomci mladší 21 let, univerzitní studenti ne starší 26 let nebo plnoletí potomci neschopni vykonávat produktivní práci; otec, jenž dosáhl věku 58 let a není schopen vykonávat jakoukoliv produktivní práci, ovdovělá matka, příbuzní v řadě pobočné taktéž neschopni vykonávat jakoukoliv produktivní práci.

Kde žádat: žádost se předkládá na příslušném územním úřadu *Ragioneria Territoriale dello Stato*.

2.5. Příspěvek nahrazující přidělení vojenského pečovatele

(assegno sostitutivo accompagnatore militare)

Zákonem č. 288/2002 byl zaveden příspěvek pro válečné invalidy, jež nahrazuje příspěvek, který byl dříve vyplácen na pečovatele (*accompagnatore militare o civile*). Příspěvek je vyplácen měsíčně a přiděluje se na období jednoho roku, poté je třeba žádost opakovat.

Kdo může žádat: o příspěvek mohou žádat váleční invalidé, jež mají nárok na příspěvek v plné invaliditě (*superinvalidità*, PR č. 915/1978), popřípadě další kategorie invalidů, kterým je pak vypláceno 50 % z částky, a váleční invalidé ocenění zlatou medailí (*medaglia d'oro*).

Kde žádat: Žádost je posuzována *Ministero dell'Economia e delle Finanze*.

Částka: částka je stanovena Zákonem č. 288/2002, pro rok 2013 se jedná o 878 euro, respektive o 439 euro.

2.6. Penzijní benefity pro válečné veterány

(*benefici pensionistici per ex combattenti*, Zákon č. 140/1985)

Uvedeným Zákonem č. 140/1985 bylo rozhodnuto o navýšení penze pro veterány, jež odešli do penze po roce 1968, a nemohli využít penzijní benefity stanovené Zákonem č. 336/1970, jež byly přiznány pouze státním nebo veřejnoprávním zaměstnancům (viz dále).

Státním nebo veřejnoprávním zaměstnancům – válečným veteránům – byla Zákonem č. 336/1970 zvýšena částka vyplácené penze. Toto zvýšení se týkalo pracovníků, jež odešli do penze mezi 26. června 1974 a 31. prosincem 1979 a týkalo se rovněž pozůstalostních důchodů.

Zvýšení bylo přidělováno na období 7 let, respektive na 10 let pro osoby s amputovanými končetinami, válečné invalidy a civilní oběti války. Zákon v tomto případě také stanovil snížení věkového limitu pro odchod do penze a nároku na starobní důchod o tři roky a šest měsíců, respektive o pět let pro osoby s amputovanými končetinami, válečné invalidy a civilní oběti války.

Těm osobám – válečným veteránům, jimž nebyl jejich nárok dle Zákona č. 336/1970 uznán, byla Zákonem č. 140/1985, článkem 6, s platností od 1. ledna 1985 přiznána „symbolická“ měsíční částka ve výši 30.000 lir (15,49 euro), která byla stejná pro všechny a platila pro ty, jež odešli do penze po 7. března 1968. Těm, kteří odešli do penze před tímto datem, byla penze navýšena až Zákonem č. 544/1988, článkem 6, s platností od 1. ledna 1989. Ti už obdrželi částku 36.688 lir (respektive 18,95 euro).

V prvních dvou letech byla vyplácena pouze poloviční částka (15.000 lir, respektive 7,75 euro), od 1. ledna 1987 částka celá.

Komu je určena:

- veteráni (*ex-combattenti*),
- partyzáni (*partigiani*),
- váleční invalidé – vojáci i civilisté včetně těch, kteří byli zmrzačeni následkem deportace či internace (*mutilati e invalidi di guerra, mutilati e invalidi civili di guerra, reduci civili divenuti inabili a seguito di deportazione o internamento*),
- osoby internované (*reduci dall'internamento*),

- válečné vdovy a sirotci (*orfani e vedove di guerra*),
- uprchlíci (*profughi per l' applicazione del trattato di pace e categorie equiparate*),
- politicky či rasově deportovaní a persekvovaní fašistickým režimem (*ex deportati ed ex perseguitati politici o razziali sotto il passato regime fascista*),
- vězně Němců (*prigionieri dei tedeschi*),
- dezertéři osvobození pro nedostatek důkazů nebo rehabilitováni (*disertori assolti per insufficienze di prove o riabilitati*),
- zaměstnanci Italského Červeného kříže, kteří pracovali v konkrétních válečných lokalitách (*personale della Croce Rossa Italiana operante in specifiche zone belliche*).

Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o přidělení příspěvku pro veterány vstoupilo v platnost až více než 20 let po válce, mnoho těch, jež měli na dávku nárok, již bohužel nebylo naživu. O dávku tak dnes mohou požádat i pozůstalí; tato možnost však vstoupila v platnost až Zákonem č. 185/1990. Žádost není časově omezena.

Částka: základní částka 30.000 lir se automaticky navyšuje (*perequazione automatica*), v lednu 2012 se jednalo o částku 31,79 euro pro ty, jež odešli do penze před 7. březnem 1968, a 38,73 euro pro ty, jež odešli do penze po tomto datu.

3. Nároky plynoucí ze zahraničních zdrojů

Conference on Jewish Materials Claims against Germany (JCC)

Italští přeživší židovského původu mají možnost žádat, podobně jako mnoho dalších národností, o odškodnění v rámci Conference on Jewish Materials Claims against Germany, a to ve dvou programech:

1. **Hardship Fund**, což je jednorázová platba pro židovské oběti nacistické perzekuce, které emigrovaly ze zemí sovětského bloku a byly perzekvovány nacisty. Výše platby je v současnosti 2556,65 euro.
2. **Article 2 Fund**, který měsíčně vyplácí důchody těm přeživším šoa, jež byli vězněni v ghettech, koncentračních či vyhlazovacích táborech, ukrývali se anebo byli nuceni změnit identitu. V současné době se jedná se o měsíční částku 300 euro.

Podmínky

Podmínkou k předložení žádosti o vyplácení příspěvku je především délka, místo a povaha perzekuce. V případě Itálie mohou o příspěvek žádat ti, kteří:

- byli vězněni v koncentračním táboře nebo v pracovním táboře;
- byli vězněni v pracovním táboře (například v Tunisku, Maroku či Alžíru);
- byli vězněni po dobu nejméně 3 měsíců v ghettu (v platnosti od 1. ledna 2012), respektive 12 a 18 měsíců dle dřívějších kritérií;
- se po dobu nejméně 6 měsíců v nelidských podmínkách ukrývali na nacisty či jejich spojenci okupovaném území (v platnosti od 1. ledna 2012), respektive 18 měsíců dle dřívějších kritérií;
- po dobu nejméně 6 měsíců žili v nelidských podmínkách pod falešnou identitou na nacisty či jejich spojenci okupovaném území (v platnosti od 1. ledna 2012), respektive 18 měsíců dle dřívějších kritérií.

V tomto případě je relevantní období definováno nacistickou okupací Itálie. Za počáteční datum se považuje 8. září 1943 a za koncové 4. června 1944 v Římě, respektive v severní části Itálie 25. dubna 1945. Právě délka nacistické okupace vytvářela pro skupinu italských přeživších nepřekonatelnou bariéru, neboť se v případě jižní části Itálie jednalo o „pouhých“ 9 měsíců věznění, ukrývání, apod.

namísto požadovaných 12, respektive 18 měsíců. Z tohoto důvodu byly příspěvky Claims Conference pro velké množství rasově perzekvovaných nedosažitelné.

V roce 2012 bylo rozhodnuto o přidělení penze pro osoby starší 75 let i v případě, že byly v ghettu vězněny po dobu kratší, nejméně však po dobu tří měsíců. Tím se tak příspěvek dostal i k dalším obětem nacisticko-fašistické perzekuce.

Dále jsou z fondů Claims Conference financovány jednotlivé aktivity/projekty; například La Deputazione Ebraica di Assistenza e Servizio Sociale di Roma (Deputace židovské péče a sociálních služeb v Římě), viz dále.

III. PŘEHLED ORGANIZACÍ SE SÍDLEM NA ÚZEMÍ ITÁLIE, KTERÉ SDRUŽUJÍ PŘEŽIVŠÍ ŠOA A OSTATNÍ OBĚTI NACISTICKO-FAŠISTICKÉ PERZEKUCE NEBO KTERÉ PŮSOBÍ V JEJICH PROSPĚCH

Následující přehled si neklade nárok na úplnost seznamu organizací, jež sdružují oběti druhé světové války, šoa či další oběti nacisticko-fašistické perzekuce a další skupiny cílové kategorie této studie, jako jsou například váleční veteráni či bojovníci národně osvobozenického boje a partyzáni.

Organizace jsou rozděleny do dvou skupin, a to na organizace sdružující přeživší šoa a ostatní oběti nacisticko-fašistické perzekuce a na organizace působící ve prospěch přeživších holocaustu a ostatních obětí nacisticko-fašistické perzekuce.

Z důvodu nepříliš velké znalosti jednotlivých organizací v českém prostředí jsou uvedeny rovněž podrobnější informace o založení, poslání či členské bázi příslušných institucí.

Uspořádání je z praktických důvodů v abecedním pořadí.

a) Organizace sdružující přeživší holocaustu a ostatní oběti nacisticko-fašistické perzekuce

V tomto přehledu jsou zahrnuty jak organizace, které sdružují přeživší holocaustu a další oběti nacisticko-fašistické perzekuce, tak i organizace sdružující např. válečné veterány či partyzány, popřípadě jejich pozůstalé rodiny. Důvodem k tomuto zařazení je především skutečnost, že někteří příslušníci cílové skupiny této studie svými životními osudy spadají časově do období před i za druhou světovou válkou.

1. Associazione nazionale combattenti e reduci

(ANCR; Národní asociace vojáků a veteránů)

ANCR je neziskovou organizací se sídlem v Římě, jež vznikla na základě dekretu 1371 ze dne 17. června 1923 jako *Associazione nazionale combattenti* (Národní asociace vojáků). Založena však byla již bezprostředně po konci první světové války, 4. listopadu 1918, a to se záměrem sdružovat vojáky bojující ve „Velké válce“. Ihned se stala pro členy klíčovou organizací – pomáhala řešit pro ně aktuální problémy, jimž čelili po návratu z války. V roce 1947 se spojila s *Associazione nazionale reduci dalla prigionia* (Národní asociace veteránů z vězení) a přijala dnešní název *Associazione nazionale combattenti e reduci*.

Asociace je organizována na provinciální úrovni (pobočka může být založena kdekoliv v jednotlivých městech po celé Itálii) s příslušnými samosprávnými pravomocemi a centrálními správními a řídicími orgány.

Cílem asociace je podpora vlastenectví a hrdinských činů těch, jež se zasloužili o vlast, a také jakákoli forma pomoci či asistence vojákům, která pomáhala překonávat potíže života po válce jak v Itálii, tak v zahraničí. Dále se také asociace podílí na šíření míru a upevňování přátelských pout mezi všemi, jak v Itálii, tak ve světě. ANCR vykonává edukační, dokumentační a výzkumnou činnost.

Jednotlivé lokální frakce organizují jednotlivé aktivity, a to jak kulturní akce, tak sociální pomoc seniorům. Pomoc seniorům je koordinována jednotlivými asociacemi dobrovolníků, jež jsou při mnohých místních pobočkách založeny: jedná se o tzv. *Associazione Volontaria dell'ANCR per l'Assistenza agli Anziani* (AVANCR, Asociace dobrovolníků ANCR pro asistentskou pomoc občanům v penzi).

Členem ANCR se dle statut z roku 1923 může stát jakýkoliv voják, ať aktivní či v záloze. Dnes se členem může stát kdokoliv, kdo sympatizuje s hodnotami asociace a chce je šířit dále.

2. Associazione nazionale ex deportati nei campi nazisti

(ANED, Národní asociace bývalých vězňů nacistických táborů)¹⁶

ANED je neziskovou a dobročinnou asociací osob, jež byly během druhé světové války deportovány do nacistických táborů; členem organizace se mohou stát nejen deportované osoby, ale také jejich rodinní příslušníci. Společnost byla zřízena DPR 5. listopadu 1968 a sídlo ANED je v Miláně; územně je rozdělena do devíti sekcí a každá příslušná sekce organizuje aktivity na svém území.

Cílem ANED je sjednocovat deportované osoby a jejich rodiny a také rodiny zahynulých během deportace, dále pak šířit odkaz padlých obětí války a šířit ideály svobody, spravedlnosti a míru. Asociace shromažďuje archivní materiály související s polem působnosti ANEDu.

Co se týče sociální činnosti, asociace se snaží o veškeré možné aktivity, morální i materiální, jež slouží jejím členům. Samozřejmostí je také výzkum a vzdělávání na příslušná témata a jejich veřejná propagace.

Členy ANEDu se mohou stát ti, kteří byli pro politické anebo rasové motivy deportováni do koncentračních nacistických táborů a jejich rodinní členové. Čestnými členy jsou jmenovány osoby deportované z politických či rasových důvodů, které zemřely během deportace anebo na základě prožitého utrpení či

---

¹⁶ *Associazione nazionale ex deportati nei campi nazisti*. [online]. © 2004 [cit. 2013-03-14]. Dostupné z: <http://www.deportati.it/aned/default.html>

zneužívání. Členy se však mohou stát také ti italští občané, jež s ANED sdílí shodné ideje, jako jsou například boj proti nacismu, fašismu, dodržování ústavních práv, etc.

ANED vydává čtvrtletník *Triangolo Rosso* (Červený trojúhelník).

3. Associazione nazionale ex internati

(ANEI, Národní asociace bývalých internovaných osob)¹⁷

ANEI je neziskovou organizací, která byla založena na základně DPR č. 403/1948. Po vyhlášení příměří v roce 1943 se italští vojáci stali pro německou armádu nepřáteli a byli okamžitě zajímáni a deportováni do zajateckých táborů. Jednalo se o více než 600 tisíc vojáků, z nichž přibližně 40 tisíc zemřelo. Po válce se tito vojáci sdružili v ANEI s cílem pomáhat ostatním přeživším a jejich rodinám.

Pobočky organizace se nacházejí po celém italském teritoriu a jejím cílem je morálně i materiálně asistovat všem, vojákům i civilistům, kteří byli po 3. září 1943 internováni buď v Německu, či kdekoliv jinde.

4. Associazione nazionale famiglie caduti e dispersi in guerra

(ANFCDG, Národní asociace rodin nezvěstných a padlých ve válce)¹⁸

ANFCDG byla založena v roce 1917 Zákonem č. 1143/1917 s cílem pečovat a ochraňovat válečné sirotky a jejich rodiny. Po pádu fašismu, tedy po druhé světové válce, byl její statut DPR z 18. dubna 1951 upraven na neziskovou organizaci sdružující rovněž sirotky a rodiny po padlých v druhé světové válce.

---

¹⁷ *Associazione nazionale ex internati*. [online]. [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.anei.it>

¹⁸ *Associazione nazionale famiglie caduti e dispersi in guerra*. [online]. [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.anfcdg.it/>

Členem organizace se mohou stát příbuzní:

- padlých vojáků, partyzánů, těch, jež byli během první a druhé světové války prohlášeni za nezvěstné, nebo zemřeli v důsledku nehody, úrazu anebo nemoci,
- vojáků padlých ve službě vlasti,
- padlých při obraně demokratických principů a obraně míru, anebo v boji proti jakékoliv formě terorismu i například během misí mezinárodních organizací, jichž je Itálie členem.

Asociace aktivně vystupuje na mezinárodním poli, kde zastupuje zájmy italských padlých a udržuje přátelské vztahy s obdobnými evropskými i světovými organizacemi. Dále samozřejmě usiluje o neustálé připomínání a dodržování památky obětí a také se přičiňuje o posilování lásky k vlasti, především mezi mladými. Mezi její aktivity však patří také správa a udržování vojenských hřbitovů nejen v Itálii, ale i v zahraničí.

5. **Associazione nazionale mutilati ed invalidi di guerra**

(ANMIG, Národní asociace zmrzačených a postižených válečných veteránů)¹⁹

ANMIG je asociací, která sdružuje válečné invalidy, a byla založena 29. dubna 1917; dekretem DPR 833/1978 se pak stala nestátní organizací. Na základě zákona je právě ona výhradním zástupcem zmrzačených a postižených válečných veteránů, kteří jsou příjemci přímé formy válečné penze (*pensione di guerra diretta*), a jejich rodinných příslušníků, brání jejich morální i materiální zájmy. Jejím úkolem vyplývajícím ze statut je připomínat památku těch, jež byli ve válce postiženi a jež utrpěli zranění, a snažit se o podporu všeobecných aktivit a iniciativ, které vedou k zachovávání míru, ukončování válek a válečných konfliktů. Zároveň se také věnuje konkrétním morálním i materiálním potřebám

---

¹⁹ *Associazione nazionale mutilati ed invalidi di guerra*. [online]. [cit. 2013-03-19]. Dostupné z: <http://www.anmigcomitatocentrale.com/>

zmrzačených a invalidních válečných veteránů (vyřizování administrace, hledání pracovních míst, ect.).

Členy organizace jsou tzv. řádní členové a členové čestní: zmrzačení a invalidní vojáci všech kategorií, jimž přísluší titul bojovník nebo partizánský bojovník (*combattente o partigiano combattente*), respektive ti, kteří byli během války zraněni či zmrzačeni a jsou či byli příjemci válečné penze (*pensione di guerra*). Dále členy mohou být jejich přímí rodinní potomci.

6. Associazione nazionale partigiani d'Italia

(ANPI, Národní asociace italských partyzánů)

ANPI je sdružením, jež bylo založeno účastníky italského odporu proti nacisticko-fašistické okupaci za druhé světové války již v roce 1944 v Římě, zatímco na severu Itálie válka ještě pokračovala. Dne 5. dubna 1945 pak byla ANPI přeměněna na neziskovou organizaci, která sdružuje italské partyzány a všechny ty, kteří se jakkoliv osobně podíleli na partizánské válce proti nacisticko-fašistickému režimu a pomohli tak osvobodit Itálii.

Cílem ANPI je působit na národním i mezinárodním poli ve věci podporování demokracie a svobody, bránění návratu či vyhlášení jakékoliv formy tyranie a absolutismu a samozřejmě v neposlední řadě také propaguje a chrání práva partyzánů. Dnes mezi hlavní cíle patří rovněž prosazování a dodržování ústavních hodnot, demokracie a svobody. ANPI organizuje velké množství kulturních událostí, prezentací, vzdělávacích akcí apod.

Členem se může – samozřejmě kromě partyzánů, vojáků bojujících proti nacistické armádě a politicky či rasově deportovaných – stát kdokoliv, kdo sdílí a hlásá stejné ideje a hodnoty jako ANPI.

7. Associazione nazionale perseguitati politici italiani antifascisti

(ANPPIA, Národní asociace politicky pronásledovaných antifašistů)²⁰

Asociace ANPPIA sdružuje italské občany pronásledované za jejich protifašistické aktivity, tedy všechny ty, jež byli uvězněni či jinak pronásledováni nejenom během druhé světové války, ale i ty, kteří se proti fašistické diktatuře postavili během předcházejících let, tj. od 20. let 20. století. ANPPIA byla založena ihned po skončení druhé světové války v roce 1945 a její původní formou bylo mnoho malých sdružení a skupin po všech italských provinciích, jež se teprve později rozdělily do provinčních výborů s prezidentem, tajemníkem a správcem, jako je tomu i dnes.

Asociaci jde především o šíření demokratických hodnot, podporu boje proti útlaku a násilí ve všech zemích a podporu aktivit, jež bojují proti jakémukoliv druhu útlaku kdekoliv na světě. Hlavní důraz je logicky kladen na antinacistickou a antifašistickou činnost, ale pozornost je věnována jakékoliv formě útlaku. ANPPIA si rovněž klade za úkol bojovat proti znovuzrození fašismu a nacismu ve všech možných podobách. Zvláštním odvětvím, jemuž je věnována pozornost, je tematika ústavy a nutnosti jejího dodržování. Dále samozřejmě organizace ochraňuje a propaguje historický odkaz událostí, v jejichž důsledku byla založena, pořádá vzdělávací programy a organizuje výzkumnou činnost.

Členy se mohou primárně stát ti, kteří trpěli, byli stíháni, zadrženi, zraněni nebo jakkoliv jinak postiženi v boji proti fašismu či nacismu. Čestnými členy jsou pak ti, již v boji proti fašismu zemřeli, ať již ve vězení, v civilu či například v exilu, a rovněž jejich příbuzní. Dále pak jejími členy mohou být jak jednotlivci, tak i sdružení, jejichž činnosti a hodnoty se shodují s hodnotami ANPPIA.

---

²⁰ *Associazione nazionale perseguitati politici italiani antifascisti*. [online]. © 2010 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.anppia.it>

8. Associazione Nazionale Reduci dalla Prigionia, dall'Internamento, dalla Guerra di Liberazione e loro Familiari

(ANRP, Národní asociace veteránů ze zajetí, internace, válečných veteránů a jejich rodin)²¹

ANRP byla založena Dekretem prezidenta republiky 30. května 1949, sídlem instituce je Řím. Cílem sdružení je aktivně přispívat k rozvoji demokratického smýšlení v Itálii, jež je v souladu se zákony a institucemi země a pracovat pro dobro společnosti. Rovněž je cílem podílet se na morálním, sociální a kulturním rozvoji italského národa. Konkrétně se jedná například o udržování památky těch, kteří obětovali své životy pro záchranu vlasti, dále o udržování morálního dědictví, o šíření hodnot svobody, svobody myšlení, vyjadřování, solidarity, respektu k životu a lidské důstojnosti, tedy hodnot, kterých si členové po prožitých válečných událostech obzvláště cení a jež se zavázali sdělovat novým generacím. Asociace podporuje výzkumné studie, dokumentaci a další bádání na téma válečných zajatců, spravuje specializovanou knihovnu a archiv. Část jejích aktivit směřuje také do vzdělávání mládeži a veřejnosti všeobecně. Výrazná část její činnosti se týká sociální oblasti, konkrétně například podpora sítě služeb a sociální práce (např. podpora dobrovolnictví), jež si klade za cíl uspokojovat jakékoliv potřeby členů.

Členy se mohou stát:

- vojáci a příslušníci armády, kteří byli zajati a drženi v zajetí jednotkami OSN na různých válečných frontách před 8. zářím 1943;
- vojáci a příslušníci armády, kteří byli zajati jednotkami států tzv. Osy v důsledku událostí z 8. září 1943 a kteří tak byli zajati a/či deportováni na území Německa, Japonska nebo na jimi okupovaná území, popřípadě území okupovaná jejich spojenci;
- vojáci, příslušníci armády či civilisté, kteří byli zajati a internováni jak místními autoritami, tak spojenci;

---

²¹ *Associazione Nazionale Reduci dalla Prigionia, dall'Internamento, dalla Guerra di Liberazione e loro Familiari*. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.anrp.it>

- vojáci a příslušníci armády, jejichž jednotky byly v důsledku válečných událostí rozpuštěny ve Francii či na Balkáně a oni se přidali k partyzánským jednotkám ve Francii, na Balkáně či k jednotkám OSN;
- vojáci a příslušníci armády, kteří po 8. září 1943 spolupracovali s jednotkami OSN, jakožto i ti, kteří se podíleli na osvobozené válce;
- ti, kteří byli z vlasteneckých, politických či rasových důvodů deportováni do Německa;
- vojáci a civilisté, kteří byli jednotkami nacistického Německa zajati v Itálii a internováni v koncentračních táborech v Itálii;
- rodiče, manželky, potomci, sourozenci výše zmíněných kategorií.

Výše uvedené asociace a instituty patří mezi ty největší a nejvýznamnější. Kromě nich v Itálii funguje také řada menších/malých, lokálních institucí, jež sdružují osoby náležející do cílové skupiny této práce. Jedná se například o Istituto del Nastro Azzurro, Associazione Nazionale ex Combattenti Guerra di Liberazione inquadrati nei Reparti Regolari delle FA, Associazione Nazionale Medaglie d'Oro, Associazione Italiana Ciechi di Guerra, apod.

b) Organizace působící ve prospěch přeživších holocaustu a ostatních obětí nacisticko-fašistické perzekuce

Organizace působící především ve prospěch přeživších židovského původu

1. Unione delle Comunità Ebraiche Italiane

(UCEI, Unie italských židovských obcí)²²

Dnes v Itálii funguje 21 židovských náboženských obcí, které jsou roztroušeny po celém území státu a které jsou sdruženy právě v UCEI, jež rovněž reprezentuje všechny italské obce navenek jako celek. Unie reprezentuje a zastupuje italské Židy vůči nejrůznějším institucím a orgánům jak v Itálii, tak v zahraničí, a organizuje kulturní, náboženské, sociální a vzdělávací aktivity.

Jednotlivé komunity fungují jaké neziskové organizace a financují své fungování prostřednictvím finančních příspěvků svých vlastních členů. Každá komunita má vlastního rabína, synagogu, školu anebo vzdělávací kurzy věnované židovské kultuře či různé komunitní služby pro své členy (kulturní, vzdělávací, asistenční aktivity, etc.).

Velikosti komunit jsou velmi rozdílné: Řím a Milano mají největší komunity, středně velké obce jsou v Terstu, Benátkách, Turínu, Florencii a v Livornu. Zbývající komunity jsou velmi malé, řádově maximálně několik desítek členů, spíše však méně. Jedná se o Neapol, Bolognu, Pisu, Anconu, Modenu, Ferraru, Padovu, Casale Monferrato, Parmu, Merano, Janov, Veronu, Mantovu a Vercelli. Správně je každá komunita řízena radou, respektive správní radou, a voleným předsedou.

V současné době záleží vždy na jednotlivých obcích, do jaké míry se rozvíjejí a využívají její sociální služby. Jejich rozsah záleží především na počtu členů

---

²² *Unione delle Comunità Ebraiche Italiane*. [online]. [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.ucei.it/>

jednotlivých komunit a vzhledem ke snižování počtu členů jsou patrné rovněž i tendence k omezování sociálních služeb. Například Židovská obec v Neapoli dnes neposkytuje žádné služby sociálně-zdravotnického charakteru, ale v minulosti ti členové, jež byli zaměstnáni v této oblasti, rovněž byli k dispozici jako dobrovolníci seniorům z obce. Naopak například Židovská obec v Parmě seniorům a nemožným členům obce poskytuje finanční pomoc. V mnoha komunitách také vůbec nejsou příslušníci cílové skupiny, tj. přeživší druhé světové války.

Na šestém kongresu UCEI v prosinci 2010 byl schválen strategický projekt zřizující *Assessorato ai servizi sociali* (Odbor sociálních služeb), jehož cílem je vytvořit síť pomoci napříč židovskými obcemi a institucemi působícími v oblasti sociální pomoci. Základním principem této myšlenky je „obecní výpomoc“ (*sussidiarietà comunitaria*), tedy snaha pomoci všem malým italským židovským obcím, které nemají síť vlastních sociálních služeb a které jsou ve srovnání s většími obcemi izolovány a lépe organizovány. Odbor se řídí především třemi „klíčovými hesly“: synergie mezi odlišnými realitami generací členů obce, hodnocení priority jednotlivých aktivit a navyšování zdrojů pro zlepšování kvality života členů obcí.

Jedním z výsledků tohoto odboru je například zřízení pozice mobilního sociálního pracovníka, který je k dispozici komunitám, respektive jednotlivým klientům, nejen v asistenční pomoci, ale i v dalších oblastech, kde pomoc chybí (pomoc s administrativou a podávání žádostí o odškodnění, apod.).

Řím

2. Ospedale Israelitico²³

(Izraelská nemocnice)

Jedná se o osvědčenou a známou nemocnici, jež poskytuje širokou nabídku léčebných i preventivních služeb. Nemocnice je jednou z nejlépe specializovaných nemocnic v Itálii na geriatrickou péči s mnohasetletou tradicí. Prostřednictvím vysoce profesionálních zaměstnanců nemocnice poskytuje a zajišťuje pacientům

---

²³ *Ospedale Israelitico*. [online]. [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.ospedaleisraelitico.it/>

péči jak během hospitalizace, tak i domácí péči, péči v ambulancích i diagnostických centrech. Čekací doba je vzhledem k ostatním zdravotnickým zařízením mnohem kratší, respektive přeživší šoa mají v péči prioritu. V současnosti se však bohužel nemocnice stává nemocnicí spíše veřejnou, a to z důvodu zdroje financování, tj. regionální zdroje.

Zdravotnický personál nemocnice je speciálně vzděláván v geriatrické péči. Dále je pozornost věnována především rozvíjení schopnosti naslouchat pacientům a podporovat je také psychicky, čili ve středu zájmu je vždy individuální pacient. Nemocnice disponuje klientským centrem pro pacienty, které je k dispozici 24/24. Podstatnou část z činnosti nemocnice tvoří domácí péče a domácí péče onkologickým pacientům, která často nahrazuje hospitalizaci pacienta. Veškerou péči zajišťují odborníci jak z řad lékařů, tak ošetřovatelství, rehabilitace, sociální péče či psychologické péče.

3. La Deputazione Ebraica di Assistenza e Servizio Sociale di Roma

(Deputace židovské péče a sociálních služeb v Římě)²⁴

Jedná se o instituci s více než stoletou historií, byla založena královským dekretem v roce 1885 a jejím úkolem sociálně a charitativně pomáhat židovské komunitě v Římě. Deputace vznikla fúzí mnoha malých bratrstev a drobných organizací, jež v minulosti hrály klíčovou úlohu především v morální a materiální podpoře židovským občanům v nouzi.

Deputace vyvíjí svoji aktivitu pro židovskou komunitu v Římě a respektuje při tom veškeré předpisy vyplývající z židovského náboženství. Jedná se především o tyto aktivity:

- rodinné poradenství;
- psychologické poradenství pro dospělé a mladistvé; a

---

²⁴ Deputace od italského *deputare* – pověřit, zplnomocnit.
La Deputazione Ebraica di Assistenza e Servizio Sociale di Roma. [online]. [cit. 2013-05-24]. Dostupné z: www.deputazioneebraica.com

▪ ***psycho-sociální podpora a domácí péče o seniory osob žijících osamoceně.***

Tato psycho-sociální podpora zahrnuje především sociálně-psychologickou pomoc uzpůsobenou na míru individuálním potřebám a také domácí pečovatelskou službu (*Progetto Radici*/Projekt Kořeny), jejímž záměrem je poskytovat seniorům pomoc při samostatném řešení nejrůznějších každodenních problémů, včetně například absolvování lékařských vyšetření, žádosti o příspěvky, apod. Tato péče funguje na principu přátelského vztahu mezi klientem a domácím asistentem. Dalším kladným přínosem tohoto projektu je možnost práce jako pečovatelé pro osoby, které potřebují zaměstnání.

Dále jsou pro seniory organizovány volnočasové aktivity, společné oslavy židovských svátků apod. *Například Progetto "Meglio ben accompagnati che soli"* (Projekt „Raději v dobré společnosti nežli sami), kdy je pro seniory každý týden připravena rekreační aktivita s veškerou asistenční péčí mimo domov. Jedná se o návštěvu rodinného židovského klubu, kina, výstavy či jiné výlety. Tento servis umožňuje seniorům aktivně se zapojit nejen do života komunity, ale i do kulturního života města, najít nová přátelství či se jen rozptýlit. Nabídka je seniory velmi oceňována, jedinou nevýhodou je malá kapacita využívaného zdroje dopravy, který umožňuje transport jen 7 osob. Oba výše uvedené programy jsou financovány z fondů Claims Conference.

Deputace věnuje zvýšenou pozornost přeživším šoa a projektem ekonomické pomoci jim pomáhá udržovat důstojný styl života a péče o zdraví. Tato pomoc spočívá v ročních příspěvcích na zdravotní péči, bydlení, dopravu, obživu apod. se zpětným proplacením anebo naopak subvence vyplacené předem pro seniory ve složité situaci. V současné době je do projektu zapojeno 50 seniorů s průměrným věkem 77 let.

4. Casa di riposo ebraica di Roma

(Dům s pečovatelskou službou pro židovské osoby v Římě)²⁵

Dům s pečovatelskou službou se věnuje poskytování péče židovským klientům jak v objektu, tak i mimo. Cílem je nabídnout seniorům možnost zůstat v prostředí, které znají, a zároveň zůstat co nejvíce autonomní a nezávislí na pomoci.

Struktura sama umožňuje pobyt osobám židovského původu, a to jak nemohoucím, tak autonomním. V poslední době organizace usiluje o uznání jako oficiální rezidence s pečovatelskou službou i pro osoby mimo tuto skupinu, vždy však bude priorována skupina židovského původu.

Mezi aktivity domu patří nejen sociální a zdravotní pomoc, ale i další tělesné a duševní aktivity udržující klienty aktivní, jako například divadelní dílny, cvičení, umělecké dílny apod. Společně jsou slaveny i židovské svátky, apod.

5. Il Pitigliani – Centro Ebraico Italiano

(Il Pitigliani – Italské židovské centrum v Římě)²⁶

Ačkoliv je římské centrum Pitigliani určeno primárně pro děti a mladou generaci, jsou vítáni i všichni ostatní a místo tak slouží jako místo setkávání všech generací, i seniorů. Díky tomu dochází k setkávání všech generací, což je obohacující a přínosné všem. V centru se prezentuje především židovská kultura a tradice, jsou však poskytovány i sociálně asistenční služby, čímž jsou v tomto případě míněny především služby psychologického charakteru.

---

²⁵ *Casa di riposo ebraica di Roma*. [online]. © 2005–2007 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://crer.it/>

²⁶ *Il Pitigliani - Centro Ebraico Italiano*. [online]. © 2005–2007 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.pitigliani.it>

Florence

6. Ospizio Ebraico di Firenze

(Židovský hospic ve Florencii)²⁷

Dům s pečovatelskou službou pro židovské seniory byl ve Florencii založen již roku 1865 a od té doby je stále funkční, s výjimkou krátkého období během druhé světové války. V současnosti je spravován jako nezisková organizace a je otevřen, podobně jako jiné výše uvedené domy s pečovatelskou službou, i pro seniory nežidovského původu. Dům je spravován zcela výlučně v souladu s židovským náboženstvím, včetně košer stravování, ale právě přítomnost nežidovských klientů přispívá ke společenskému dialogu mezi národy, lidmi a náboženstvími, co je dnes stále více a více potřebné a přínosné.

Turin

7. Casa di riposo Salomon e Augusto Segre della Comunità ebraica di Torino

(Dům se pečovatelskou službou Salamona a Augusta Segreových Židovské komunity v Turíně)²⁸

Dům je věnovaný především a primárně zcela či částečně soběstačným členům židovské obce v Turíně, ale je otevřený i ostatním obyvatelům čtvrti, ve které se nachází, podají-li žádost.

---

²⁷ *Ospizio Ebraico di Firenze*. [online]. © Copyright 2010 Ospizio Ebraico [cit. 2013-05-07]. Dostupné z: <http://www.ospizioebraico.it/>

²⁸ *Casa di riposo Salomon e Augusto Segre della Comunità ebraica di Torino*. [online]. [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: http://www.torinoebraica.it/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=67&Itemid=373&lang=it

Miláno

8. Residenza Anziani Arzaga²⁹ e Centro Diurno Integrato Michail Arzaga

(Rezidence pro seniory Arzaga a integrované denní centrum Michaila Arzagy)³⁰

Židovská komunita v Miláně spravuje centrum denní péče a rezidenci pro seniory. Jejich služby jsou určeny výhradně pro osoby starší 65 a jedná se jak o služby fyzického charakteru, tak i psychologickou odbornou pomoc. Dům s pečovatelskou péčí funguje již do roku 1937 a funguje podle židovský náboženských pravidel, včetně košer stravování. Zvláštní péči věnují klientům s typickými stařeckými nemocemi, jako je Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, stařecká demence, apod.

Dále denní centrum zařízení nabízí volnočasové aktivity, jako jsou kurzy hudby nebo umění, dále zábavné programy, relaxační místnost s televizorem a internetem, zahradu, stravovací zařízení, apod. senioři mohou strávit v centru celý den či jeho část. Poskytovány jsou také asistenční služby domácí péče, pomoc při jednání s úřady, apod. Prvořadě jsou služby určeny pro židovské seniory, ale je otevřeno i pro seniory – rezidenty okolí.

9. Volontariato Federica Sharon Biazzi Onlus

(Neziskové sdružení dobrovolníků Federiky Sharon Biazzi)³¹

Sdružení dobrovolníků bylo založeno v roce 2000 s cílem zmírňovat osamělost starší populace v oblasti Milána. Jedná se o pomoc především členům

---

²⁹ *Residenza Anziani Arzaga/ La carta dei servizi*. [online]. 12/07/2012 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.mosaico-cem.it/articoli/residenza-anziani-arzaga-la-carta-dei-servizi>

³⁰ *Centro Diurno Integrato Arzaga – Carta dei Servizi*. [online]. 28/06/2013 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.mosaico-cem.it/articoli/centro-diurno-integrato-arzaga-%E2%80%93-carta-dei-servizi>

³¹ *Volontariato Federica Sharon Biazzi Onlus*. [online]. [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: <http://www.federicasharonbiazzi.com/>

židovské obce v Miláně, ale také osobám v dalších organizacích (lokálních zdravotnických zařízeních, etc.). V současné době ve sdružení aktivně působí přibližně 30 mužů a žen, jež jsou každodenně k dispozici klientům jako doprovod k například lékařskému ošetření, ale i na nákupu, za kulturou, apod.

10. Associazione Figli della Shoah

(Sdružení děti šoa)³²

Sdružení sídlící v Miláně bylo založeno v roce 1998 přeživšími, jejich rodinnými příslušníky a sympatizanti. Všichni členi jsou dobrovolníky, kteří se zavázali neustále připomínat hrůzy šoa a připomínat také životní osudy vyhlazených Židů.

Sdružení organizuje nejrůznější vzdělávací aktivity, semináře, putovní výstavy, besedy s pamětníky, apod. Vzdělávací materiály distribuuje do škol zdarma.

Terst

11. Casa di riposo "Abramo Stock"

(Dům s pečovatelskou službou „Abramo Stock“)

Benátky

12. Casa di riposo della Comunità Ebraica di Venezia

(Dům s pečovatelskou službou Židovské obce v Benátkách)

---

³² *Associazione Figli della Shoah*. [online]. [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.figlidellashoah.org/>

c) Organizace působící ve prospěch dalších obětí holocaustu

1. Associazione Nazionale Thèm Romanó

(Národní asociace Thèm Romanó)³³

Tato asociace byla založena až v roce 1990 a sdružuje skupiny Romů a Sinthů v Itálii především za účelem podpory a šíření romské kultury na národní i mezinárodní úrovni. Činnost asociace směrem k holocaustu, respektive romskému holocaustu – porajmu, není nikterak specifikována ani detailněji popsána.

---

³³ *Associazione Nazionale Thèm Romanó*. [online]. [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.associazionethemromano.it/>

IV. ANALÝZA SITUACE V OBLASTI POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍ PÉČE PŘEŽIVŠÍM ŠOA A OSTATNÍM OBĚTEM NACISTICKO-FAŠISTICKÉ PERZEKUCE NA ÚZEMÍ ITÁLIE

Sociální systém Itálie je v první řadě budován na principu komplexnosti a univerzální platnosti, přičemž příslušníci cílové skupiny předložené studie jsou považováni za osoby, jimž je třeba poskytovat precedenci. Proto se již nedlouho po skončení druhé světové války jednalo o legislativních úpravách ve prospěch politicky pronásledovaných antifašistů a rasově pronásledovaných a dalších perzekvovaných skupin. První legislativní opatření vznikala právě již v padesátých letech minulého století. V letech šedesátých pak následovaly nejrůznější reformy v sociální oblasti, jež měly dopad i na sociální status cílové skupiny. Proto například systémové změny a nové principy poskytování péče, jež se v České republice začaly uvádět do praxe v nedávné době, již v sociálním systému Itálie byly běžně uplatňovány. Legislativními opatřeními byly také pokryty veškeré kategorie cílové skupiny této práce, takže nedocházelo k opomíjení některých skupin, jako tomu bylo v České republice. Rozdílnost vládních přístupů, tj. Itálie a České republiky, k problematice je třeba hledat především v odlišných politických režimech jednotlivých států v období po válce. I přes tyto historicky rozdílné koncepce vykazují nyní tendence v obou státech trendy téměř totožné.

Decentralizace sociální oblasti se projevila po vzniku jednotlivých regionů³⁴, v sedmdesátých letech, kdy byla posílena role obcí a sociální systém měl napříště respektovat potřeby a poptávku místních komunit. Cílem koncepce sociálních služeb celého státu i jednotlivých regionů je snaha o maximální zapojení a jeho udržení do společenského života, popřípadě o zachování lidské

---

³⁴ Na regionální bázi funguje rovněž i zdravotnický systém Itálie. Ten je v současnosti, po tzv. Třetí reformě z roku 1998, veřejný, a ačkoliv dává značnou autonomii jednotlivým italským regionům, platí univerzálnost péče, rovnost přístupu a solidarita.

Systém zdravotní péče před první reformou (z roku 1978) byl založen na pojetí poskytování zdravotní péče na základě zdravotního pojištění, jež bylo rozlišeno podle sociálních skupin. Ve skutečnosti se jednalo o veřejný systém pojištění.

důstojnosti. Systém poskytuje praktickou pomoc prostřednictvím služeb pro seniory a další skupiny společnosti, jež nejsou cílem této studie. Mezi služby poskytované seniorům v Itálii patří: služby osobního asistenta, pečovatelská služba, denní stacionáře a denní stacionáře s rehabilitační péčí, domovy pro seniory, chráněny domovy, centra setkávání, apod.

Pro přístup k těmto službám je třeba doložit ekonomickou situaci žadatele, tzv. indikátor ISEE, který nesmí překročit hranici stanovenou pro každý region, a klientovi též musí být služba přidělena institucí *Unità di Valutazione Geriatrica (Unie pro posouzení geriatrické péče, UVG)*. UVG je odpovědná za vydávání prohlášení o nesoběstačnosti seniorů, posuzuje jejich potřeby a vypracovává individuální plán, který pro každý jednotlivý případ stanoví nejvhodnější formy intervence.

Sociální služby jsou však členům cílové skupiny poskytovány zdarma a na základě smlouvy, jež klient, příjemce sociální služby, uzavře s poskytovatelem služby. V případě cílové skupiny, tj. rasově a politicky perzekvovaných, válečných veteránů, atd., není třeba dokládat příjem, jako je tomu v ostatních případech. Teoreticky jsou tak sociální služby a příspěvky pro příslušníky cílové skupiny dosažitelné.

Jak již bylo několikrát uvedeno, rozsah a dostupnost péče se liší v závislosti na jednotlivých regionech, respektive na finančním rozpočtu každého regionu. Rozdíly mezi regiony jsou značné. Mezi regiony s nejkvalitnější a nejdostupnější péčí, nejen pro seniory, patří Emilia Romagna, Friuli, Lombardie, Toskánsko a Benátsko. Tyto regiony mají obslužnost a dostupnost sociální služeb relativně velkou, tj. snadno dosažitelnou. Na druhou stranu regiony jako jsou Kampánie, Kalábrie, Apulie a Sicílie vykazují vyšší sociální rizika, nižší sociální soudržnost a chudší nabídku poskytovatelů služeb (veřejných i soukromých). Systémy sociálního zabezpečení totiž nebyly vyvinuty v reakci na podmínky sociálního znevýhodnění a zdraví obyvatelstva, ale ve vztahu k hospodářskému a sociálnímu bohatství regionů.

Pro zajímavost uvedme procentuální podíl seniorů nad 65 let, kteří využívají integrovanou domácí péči:

Emilia Romagna – 23,9 %,

Benátsko – 13,4 %,

Apulie – 0,4 %.

Či počet seniorů využívajících služeb rezidenčního domova s asistenční péčí (počet osob na 1000 obyvatel starších 65 let):

Trentino – 45,47,

Veneno – 35,05,

Kampánie – 4,51.³⁵

Z výše uvedeného logicky vyplývá, že regiony bohatší, prosperující a s více integrovanou společností poskytují kvalitnější a rozsáhlejší systémy sociálního zabezpečení, do kterých zapojily také jednotlivé lokální komunity.

Tendence ve vývoji situace není příliš pozitivní, ukazuje se, že situace se bude nadále zhoršovat. Sociální politika je výrazným faktorem místních ekonomických systémů a v současné situaci světové ekonomiky je tento trend častý. Bohužel se ukazuje, že diverzifikace jednotlivých regionů bude i dále pokračovat a bude tak mít vliv i na místní ekonomiku (slabá místní ekonomika produkuje větší sociální zranitelnost obyvatel a současně sociálně slabé systémy nepodporují ekonomický růst).

V současnosti se naštěstí pomalu prezentuje skutečnost, že regionální vlády pochopily nutnost důrazu na místní podmínky, na zapojení místních občanů, tj. soukromých subjektů, např. do projektů dobrovolnictví, apod. Jinými slovy je jasné, že je potřeba přejít od poskytovatelů služeb k jednotlivým osobám, které určují, koordinují a hodnotí služby jednotlivců, společností i dobrovolníků.

Organizace sdružující dobrovolníky v Itálii fungují rovněž na regionální bázi, i když existují organizace s působností po celém teritoriu. Největší institucí sdružující dobrovolníky s působností po celé Itálii je nevládní organizace Auser. Auser má v Itálii více než 1500 poboček a sdružuje téměř padesát tisíc dobrovolníků. Nevěnuje se pouze dobrovolnické činnosti ve prospěch seniorů, ale celkově podpoře jejich aktivního stárnutí a sociální pomoci seniorům nejrůznějšími způsoby.

---

³⁵ *Il welfare delle regioni d'Italia: caratteristiche e differenze in una ricerca di Ca' Foscari* [online]. © Ca'Foscari 2013 [cit. 2013-03-29]. Dostupné z: http://www.unive.it/nqcontent.cfm?a_id=128149

Nesmíme opomenout taktéž v italském prostředí mnohem rozšířenější koncept žen v domácnosti. Jde o přibližně 37 % ženské populace a také tato skutečnost výrazně ovlivňuje dostupnost, respektive charakter, péče o seniory – ženy v domácnosti poskytují péči vlastním rodinným příslušníkům samy.

Na tomto místě je třeba ještě zmínit v Itálii velmi častou formu asistenční pomoci. Jedná se o tzv. *badante*. Touto osobou bývá žena, obvykle z východní části Evropy, která se bez zvláštního vzdělání či s minimálními znalostmi stará o osoby staré, nemocné či nesoběstačné. *Badante* poskytuje veškerý pečovatelský servis, stará se o domácnost seniora, o jeho hygienu, stravování a další věci denní potřeby, jednoduše poskytuje ošetřované osobě komfort domova v případě nesamostatnosti, namísto umístění seniora v hospici či jiném zařízení s péčí. *Badante* v rodinách pracují na základě regulérně uzavřené pracovní smlouvy, dostávají plat a rodiny na ně mohou získat příspěvek. Formou zaměstnání rodinného asistenta, což ve své podstatě *badante* je, je velmi efektivním způsobem vyřešen problém s domácí péčí o nesoběstačné seniory. Odklon od ústavní péče, k němuž se v České republice velmi pomalu přikračuje, je zde funkční a hojně využíváný.³⁶

---

³⁶ Služeb *badante* využívá legální formou každá desátá rodina v Itálii.

V. ZÁVĚR

Situace v oblasti sociální péče poskytované přeživším šoa a ostatním obětem nacisticko-fašistické perzekuce v Itálii je na jednu stranu zcela odlišná od situace v České republice, na straně druhé je však možno vyzorovat oblasti, jež se značně shodují. V oblasti legislativní byl vývoj nasměrován jiným směrem, nicméně v oblasti psychické pomoci jsou zde ještě nedostatky, podobně jako v českém prostředí.

Legislativní opatření ve prospěch příslušníků cílové skupiny byla v Itálii vydávána již nedlouho po válce. Italský stát se tak s perzekvovanými začal vyrovnávat záhy. Schválené zákony tak z legislativního pohledu nastavily přijatelný stav. Jak již bylo naznačeno, politická situace v Itálii umožnila zcela odlišný trend v postoji k obětem nacisticko-fašistickému režimu. V závislosti na válečné historii příslušných italských regionů byl postoj k určitým kategoriím cílové skupiny v některých oblastech Itálie intenzivnější, nicméně i mimo tyto regiony je situace uspokojivá. Jako příklad poslouží region Emilia Romagna, jež je tradičně regionem s intenzivním, až glorifikujícím vztahem vůči partizánskému hnutí, kde byla a jsou těmto osobám poskytována uznání, apod.

Na poli mezinárodního vyrovnávání hraje klíčovou roli organizace Claims Conference, jejíž kritéria pro přidělování podpory v rámci fondu Article 2 se v loňském roce změnila. To otevřelo zcela nové možnosti a umožnilo tak dosáhnout na finanční podporu skupinám dosud opomíjeným, respektive těm, kteří z důvodu běhu historických událostí nemohli podporu získat. Jejich životní situace tak byla značně vylepšena.

Významnou roli v životě přeživších rovněž hrají tradiční rodinné vazby italské společnosti, jež jsou v mnohém pevnější, pospolitější a širší než v českém prostředí. Udržovat pevné rodinné vztahy je pro Italy i v dnešním světě důležité. Stejně tak jsou sociálně závislí, potřebují přátele, potřebují mluvit. Díky této skutečnosti se italský senior může opřít o širší základnu jak rodiny, tak přátel a známých.

Dále tuto síť společenských vztahů doplňují či nahrazují jak židovské obce, tak další instituce sdružující příslušné kategorie přeživších či organizace poskytující sociální péči a služby dobrovolníků. Sociální izolace příslušníků cílové skupiny studie tak není prohlubována takovým způsobem jako v případě například České republiky. I tak jsou však psychické dopady osamoceního života negativní (viz dále).

Po sečtení veškerých příjmů, penzijních a sociálních dávek, na které mají příslušníci cílové kategorie nárok, a při vědomí skutečnosti, že sociální pomoc a asistence, stejně jako zdravotní systém, jsou pro tuto kategorii bez úhrady, disponují přeživší částkou, jež je z finančního pohledu vcelku dostačující na kvalitní život.

I přesto však dochází k chudnutí skupiny seniorů, což je všeobecně platným světovým trendem. Tento trend je jednak patrný ve velkých městech, kde jsou náklady na život výrazně vyšší než v jiných městech/provinciích/regionech, a jednak je také výraznější v případě seniorů odkázaných více či méně na pomoc druhých. Podobně jako jinde, platí i zde rovnice čím méně soběstačný senior, tím vyšší náklady na život a tedy tím chudší senior.

Sociálnímu systému poskytujícímu péči seniorům by samozřejmě prospěly vyšší finanční dotace, jež by pomohly zvýšit objem poskytované podpory. Ačkoliv senioři dostávají pomoc, v některých případech se jedná o pomoc v rozsahu jen několika málo hodin týdně. Malý rozsah je v mnoha případech nedostačující, za přidělený časový úsek není možné poskytnout kvalitní a kompletní obstarání jeho osoby a potřeb či domácnosti.

Dalo by se tedy říci, že sociální situace přeživších fašisticko-nacistické perzekuce je vyhovující. Není však tomu tak. Více než oblast finanční je problematickou oblastí sféra psychologická. Psychologický aspekt pomoci byl v minulosti podceněn, a tak se především rasově perzekvovaná část cílové skupiny, jež trpěla v koncentračních a vyhlazovacích táborech či prožila dlouhé měsíce v úkrytu, potýká s nejrůznějšími psychickými problémy. Tyto osoby mají potřebu, ba přímo nutnost odborné psychologické terapie. Často však mají „pouze“ nutnost vyprávět a svěřit se se svým životním osudem a jako terapie jim postačuje jakýkoliv posluchač. V tomto případě by jako terapie stačily i návštěvy dobrovolníků ochotných jim naslouchat.

Na základě analýzy situace přeživších druhé světové války je navrhováno **zvýšení objemu sociální pomoci určené pro příslušníky cílové skupiny**. Toho může být dosaženo navýšením finančních prostředků do příslušných regionálních rozpočtů, což je však v současné době přetrvávající ekonomické krize v podstatě nemyslitelné.

Druhou, finančně méně náročnou, možností by bylo **motivovat a rozšířit spektrum dobrovolníků**, již by byli dispozici více seniorům a ve větší míře. Zmíněnou možností by se rovněž utvářel větší kontakt v rámci mezilidských vztahů, což by svým způsobem rovněž fungovalo jako psychologická terapie, jak již bylo zmíněno výše.

Motivaci by bylo možno zvyšovat kromě jiného také vhodným vzděláváním o šoa a o ostatních formách nacisticko-fašistické perzekuce. Všeobecné vzdělávání o událostech druhé světové války je na italských školách přítomno, má však k ideálu daleko. Vzdělávání by motivovalo k hlubšímu poznávání osudů cílové skupiny. Osoby, již by se rozhodly zapojit se do sítě dobrovolnické pomoci, by poté mohly také absolvovat konkrétnější praktické vzdělávání v základech poskytování sociální péče. Tak by mohly poskytovat i pokročilejší sociální asistenci a nejen pomoc s provozem domácnosti či základní péči o vlastní osobu.

Do projektu by měli být v ideálním případě zapojeni studenti či vhodní nezaměstnaní. Tato skupina je v současné době velmi početná a jeví se jako velký rezervoár pracovní síly. Zmíněné jednotlivce by bylo třeba vhodným způsobem motivovat, neboť dobrovolná a bezplatná pomoc není snad v žádné společnosti vyhledávanou oblastí. Jako vhodné motivační prostředky se jeví například následné výhody či precedence při hledání pracovního místa apod.

Přínosnou by rovněž byla samotná **analýza aktuálních potřeb obětí fašisticko-nacistického režimu**, jak to bylo navrženo v případě české studie. Na základě takto provedené studie by bylo možno distribuovat pomoc konkrétněji a bylo by také zjištěno, v jakém místě systému je třeba zvýšené pozornosti, a tedy i financování.

A stejně jako v případě českého prostředí, je urgentně navrhováno **vytvořit národní internetovou databázi**, jež by poskytovala přehled o jednotlivých organizacích sdružujících přeživší či pracujících v jejich prospěch. V této oblasti je v Itálii citelný velký dluh. Vyhledávat aktuální informace a především aktuální

kontakty je velmi komplikované. Tato skutečnost je dána do jisté míry i tím, že italská společnost je založena na osobním mluveném kontaktu, a tak je tištěná i elektronická korespondence ve velké nevýhodě. To však nic nemění na skutečnosti, že v dnešní době je třeba údajů dostupných i na internetové síti.

Předložená studie si kladla za cíl popsat a vyhodnotit situaci v oblasti péče poskytované přeživším šoa a dalším skupinám obětí nacisticko-fašistické perzekuce během druhé světové války. Autorka doufá, že uvedené návrhy na řešení popsaných problémů snad prokáží svou využitelnost v praxi.

PŘÍLOHA – PŘEHLED PLATNÉ LEGISLATIVY

Následující tabulka předkládá přehled zákonných předpisů, v nichž jsou uvedeny předpisy a nároky související se systémem sociálního zabezpečení týkající se cílové skupiny této studie, tj. přeživších holocaustu a dalších obětí nacisticko-fašistické perzekuce na území Itálie.

Soupis legislativy je uveden ve znění platném k 30. dubnu 2013.

Zákon	Název zákona	Zákon v platnosti od:
DPR 403/1948 z 2. dubna 1948	<i>Erezione in ente morale dell'Associazione nazionale ex internati</i> (Zřízení obecně prospěšné společnosti Národní asociace bývalých internovaných osob)	26. 5. 1948
96/1955 z 10. března 1955	<i>Provvidenze a favore dei perseguitati politici antifascisti o razziali e dei loro familiari superstiti</i> (Opatření ve prospěch politicky pronásledovaných antifašistů a rasově pronásledovaných a jejich pozůstalých)	27. 1. 1981
DPR 2043/1963 z 6. října 1963	<i>Norme per la ripartizione della somma versata dal Governo della Repubblica Federale di Germania, in base all'Accordo di Bonn del 2 giugno 1961, per indennizzi a cittadini italiani colpiti da misure di</i>	5. 2. 1964

	<i>persecuzione nazionalsocialiste</i> (Pravidla pro přidělování částky zaplacené vládou Spolkové republiky Německo na základě dohody z Bonnu dne 2. června 1961 o náhradě škody italským občanům postiženým nacionálně socialistickou perzekucí)	
153/1969 z 30. dubna 1969	<i>Revisione degli ordinamenti pensionistici e norme in materia di sicurezza sociale</i> (Revize nařízení týkajících se důchodů a pravidel týkajících se sociálního zabezpečení)	1. 5. 1969
336/1970 z 24. května 1970	<i>Norme a favore dei dipendenti civili dello Stato ed Enti pubblici ex combattenti ed assimilati</i> (Pravidla ve prospěch veteránů, jež pracovali jako civilní zaměstnanci státu anebo veřejných orgánů a jím podobným)	13. 1. 1993
382/1970 z 27. května 1970	<i>Disposizioni in materia di assistenza ai ciechi civili</i> (Ustanovení o pomoci pro nevidomé civilní občany)	20. 6. 1975
541/1971 z 8. července 1971	<i>Norme di applicazione della legge 24 maggio 1970, n. 336, recante benefici a favore dei dipendenti pubblici ex combattenti ed assimilati</i> (Normy pro uvádění do praxe zákona č. 336 z 24. května 1970, kterým jsou stanoveny finanční příspěvky pro veterány – úředníky a jím podobným)	17. 8. 1971
30/1974	<i>Norme per il miglioramento di alcuni</i>	12. 3. 1974

z 2. března 1974	<i>trattamenti previdenziali ed assistenziali</i> (Normy pro zlepšení některých prvků sociálního zabezpečení a péče)	
114/1974 z 16. dubna 1974	<i>Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 2 marzo 1974, n. 30, concernente norme per il miglioramento di alcuni trattamenti previdenziali ed assistenziali</i> (Změna vyhlášky č. 30 z 2. března 1974 na zákon týkající se zlepšení systému sociálního zabezpečení a služeb)	3. 5. 1974
17/1978 z 16. ledna 1978	<i>Norme di applicazione della legge 8 luglio 1971, n. 541, recante benefici agli ex deportati ed agli ex perseguitati, sia politici che razziali, assimilati agli ex combattenti</i> (Normy pro uvádění do praxe zákona č. 541 z 8. července 1971, jež stanovuje výhody bývalým deportovaným a perzekvovaným, jak politicky, tak rasově, a staví je na roveň s veterány)	17. 2. 1978
DPR 915/1978 z 23. prosince 1978	<i>Testo unico delle norme in materia di pensioni di guerra</i> (Úplné znění norem pro udílení válečné penze)	1. 2. 1979
18/1980 z 11. února 1980	<i>Indennita' di accompagnamento agli invalidi civili totalmente inabili</i> (Příspěvek na pečovatele zcela nemohoucím civilním invalidům)	29. 6. 1989
791/1980	<i>Istituzione di un assegno vitalizio a</i>	16. 12. 1980

z 18. listopadu 1980	<i>favore degli ex deportati nei campi di sterminio nazista K. Z.</i> (Zavedení příspěvku na živobytí ve prospěch bývalých občanů deportovaných do nacistických vyhlazovacích táborů)	
932/1980 z 22. prosince 1980	<i>Integrazioni e modifiche alla legislazione recante provvidenze a favore dei perseguitati politici antifascisti e razziali</i> (Změny a dodatky v právních předpisech, jimiž se zavádějí opatření ve prospěch politicky a rasově pronásledovaných antifašistů)	27. 1. 1981
14/1985 z 6. února 1985	<i>Proroga dei contributi a carico dello Stato in favore di associazioni per il sostegno della loro azione di promozione sociale</i> (Prodloužení doby příspěvků zaplacených státem ve prospěch sdružení, které se věnují sociálním službám)	1. 3. 1985
140/1985 z 15. dubna 1985	<i>Miglioramento e perequazione di trattamenti pensionistici e aumento della pensione sociale</i> (Zvýšení a dorovnání penzí a zvýšení sociální penze)	4. 5. 1985
DPR 138/1986 z 16. dubna 1986	<i>Parziale attuazione delle procedure relative al pagamento di stipendi e pensioni</i> (Částečná aktualizace prováděcích předpisů týkajících se vyplácení platů a penzí)	18. 5. 1986
656/1986	<i>Modifiche ed integrazioni alla</i>	19. 10. 1989

z 6. října 1986	<i>normativa sulle pensioni di guerra</i> (Změny a doplnění zákona o válečných penzích)	
508/1988 z 21. listopadu 1988	<i>Norme integrative in materia di assistenza economica agli invalidi civili, ai ciechi civili ed ai sordomuti</i> (Další právní předpisy v oblasti ekonomické pomoci civilním osobám se zdravotním postižením, nevidomým a hluchoněmým civilním osobám)	10. 12. 1988
544/1988 z 29. prosince 1988	<i>Elevazione dei livelli dei trattamenti sociali e miglioramenti delle pensioni</i> (Zvýšení výše sociálních příspěvků a navýšení v oblasti penze)	31. 12. 1988
185/1990 z 9. července 1990	<i>Nuove norme sul controllo dell'esportazione, importazione e transito dei materiali di armamento</i> (Nové předpisy týkající se kontroly vývozu, dovozu a tranzitu vojenského zboží)	29. 7. 1990
94/1994 z 29. ledna 1994	<i>Integrazioni e modifiche alla legislazione recante provvidenze a favore degli ex deportati nei campi di sterminio nazista K. Z.</i> (Dodatky a změny v právních předpisech, kterými se zavádí opatření ve prospěch bývalých deportovaných do nacistických vyhlazovacích táborů)	24. 2. 1994
335/1995 z 8. srpna 1995	<i>Riforma del sistema pensionistico obbligatorio e complementare</i> (Reforma systému povinného a nepovinného důchodového zabezpečení)	17. 8. 1995
288/2002	<i>Provvidenze in favore dei grandi</i>	15. 1. 2003

z 27. prosince 2002	<i>invalidi</i> (Pomoc ve prospěch těžkých invalidů)
214/2011 z 22. prosince 2011	<i>Disposizioni urgenti per la crescita, l'equita' e il consolidamento dei conti pubblici</i> 28. 12. 2011 (O naléhavých opatřeních pro růst, spravedlnost a konsolidaci veřejných financí)